

TÜRK-İS

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI

KONFEDERASYONU YAYIN ORGANI

Haziran: 1985

Sayı: 19

Tarım İşçisi ve DEĞİŞMEYEN KADER

BU NE BİÇİM DÜNYA?..

Aç insanlar... Tok kediler...

Uygarlığın tüm gelişmelerine, sosyal adalet kavgalarına ve kültürel çabalara rağmen, 21'inci asra girerken, insanlığın içinde bulunduğu dramı en acı şekilde aksettiren iki görünüm... Bir yanda aç insanlar, öte yanda hayvanları daha iyi

beslemek için geliştirilen gıda sanayii... (sağda) TIME dergisinde açlıktan ölüme bekleyen Afrikalı bir kız çocuğu, (solda), MADAME FIGARO dergisinde kediler için hazırlanan tavuk sakatatı maması reklamı.

ULUSLAR ve kıtalar arasındaki sosyal adaletsizlik, Batı basınının sayfalarında en iyi biçimde görünüyor... Son çıkan "Time" dergisi, Etiyopya'daki açlığı yansıtan fotoğrafında, açlıktan ölmek üzere olan bir küçük kızın dramını sergiliyor. Buna karşı, Fransız "Madame Figaro" dergisi de, kediler için hazırlanan tavuk sakatatı mamasının reklamını yapıyor... Aç insanlar ve tok kediler... Bugün Afrika'da yaşayan her üç insandan biri, gece yatağına aç giriyor... Buna karşı, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da ev hayvanlarının yıllık protein tüketiminin, tüm 3. Dünya insanların protein tüketiminden fazla olduğu açıklanıyor.

"Modern dünya"

Bu dünyanın adı hâlâ, "İnsanların dünyası"... Ve yaşadığımız döneme de, insanlar hâlâ "modern çağ" diyorlar... İşte insanlar, işte kediler ve işte dünya... Kedilere üç yıldızlı menü, insanlara ise açlıktan ölüm vaat eden bir evrensel uygarlık düzeni...

YAZIK!

Yedi milyon ton zebze çöpe atılıyor

- **SEBZE VE MEYVENİN YÜZDE 5'İ İHRAÇ EDİLİRKEN, ÜÇTE BİRİ STANDARDİZASYON VE PAZARLAMA EKSİKLİKLERİ, DEPOLAMADAKİ İMKÂNSIZLIKLAR YÜZÜNDEN ÇÖPE ATILIYOR.**

Türkiye'de yılda kişi başına 14 kilo sebze-meyve tüketilirken, her yıl 7 milyon ton sebze ve meyvenin ise yeterince değerlendirilemeyerek çöpe atıldığı belirlendi.

THA muhabirinin, Yaş Sebze ve Meyve İhracatçıları Birliği, Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi istatistiklerine dayanarak yaptığı araştırmaya göre, ülkemizde yılda, 13 milyon ton sebze, 10 milyon ton meyve yetiştiriliyor. Bunun ancak yüzde 5'i olan 1 milyon 150 bin tonu, depolanabiliyor.

Sebze ve meyve üretimimizin yine

yüzde 5'i ihraç edilebilirken üçte birine yakın bölümü ise standardizasyon ve pazarlama eksiklikleri yüzünden çöpe atılıyor. Her yıl çöpe atılan sebze ve meyve miktarı 7 milyon tonu buluyor.

TZOB Ege Bölge Yürütme Kurulu raporlarına göre, çürümeye terk edilen sebze ve meyvenin yol açtığı değer kaybı 100 milyon lira dolayında

Sebze ve meyve ihracatı konusunda hazırlanan ve «Segem»'in görüşüne sunulan bir başka raporda ise, Türkiye'nin alışlagelmiş ürünler dışında dış pazarlara yeni mal suna-

madığı bildirilerek, şu görüşlere yer verildi:

«Mevcut ihracat mahsullerimizde pazarlama imkânlarının kısıtlı olmasının yanı sıra ambalaj ve üretim şartlarının ilköllüğü sebebiyle istenen kâr sağlanamıyor.

Üstte sıralanan menfi etkenlere soğuk hava depolarının kısıtlı oluşu, özellikle ihracat sezonunda yabancı plakalı soğuk hava tertibatlı araçlarla taşıma izni verilmemesi de eklenince ortaya karamsar bir tablo çıkıyor.»

Yaş Sebze ve Meyve İhracatçıları Birliği'nden alınan bilgiye göre, Türkiye'de 100 binin üzerinde sera bulunuyor ve bu seralarda yılda 600 bin tonun üzerinde turfanda sebze yetiştiriliyor. Ülkemizdeki turfanda sebze ve meyvenin yüzde 65'i Antalya'da yetiştirilirken, yüzde 35'i ise Ege'de gerçekleştiriliyor. Turfanda sebze ihracatından yılda ortalama 8 milyon dolar döviz sağlanıyor.

Aynı birliğin verilerine göre, Türkiye'de kişi başına yılda 14 kilo sebze ve meyve tüketiliyor. Türkiye, bu tüketim miktarıyla, dünya tüketiminde 10. sırada yer alıyor.

ANAYASA md. 49 :

«Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır...»

Kader denebilir mi?

Anayasa'mızın başlangıç bölümünde, «Her Türk vatandaşının, bu Anayasa'daki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerinden yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu...» ifadesi yer almaktadır.

Anayasa'mızın, yazımızın başında yer alan 49. maddesi ise, Devletin çalışanlara karşı yükümlülüğünü açıkça ortaya koymaktadır.

Devlet; memurunu, sanayi ve hizmet işçisini, gemi adamı ve basın işçisini, özetle bazı kesimleri birer iş yarası ile teminat altına alırken, Anayasa'mızın emrini yerine getirme görevini yapmaktadır.

Oysa Anayasamız, «Her Türk vatandaşı» için aynı görevi Devlete yüklemiş bulunmaktadır.

Tarım kesiminde 9 milyonu aşan istihdam hacmi içinde, Devletin ihmaline uğramış, hiçbir sosyal güvenceye sahip bulunmayan, çalışma şartları dahi işverenin insafına terkedilmiş insanlara bakınca, Türkiye'nin sosyal yapısındaki büyük çarpıklık kolayca ortaya çıkar.

300 bini aşkın gezici tarım işçisinin içinde bulunduğu şartları, Türk-İş'in Hükümete sunduğu ve dergimizin ikinci sayfasından itibaren tam metnini verdiğimiz raporda okumak ve uzay çağında ülkemizde bu işçilerin hangi noktada bulunduğunu kıyaslamak mümkündür.

Sayıları 1 milyon 300 bini aşan, mevsimlik çalıştıkları, yasal güvenceleri olmadığı için sendikalaşma imkanından yoksun tarım işçilerini ve tarımla uğraşan 8 milyon civarındaki insanımızın yıllardır ihmal edilmiş olmaları, ülkemizde insana verilen değerlerin hangi düzeyde olduğunu göstermeye yeterlidir.

Bugüne kadar, Cumhuriyet Hükümetlerinin hep-

si, programlarına Tarım İş Yasasını almışlar, bütün siyasi partilerin bu yasayı çıkarma taahhütleri seçim beyannamelerine girmiş, fakat gelin görün ki, bugüne kadar bir arpa boyu yol alınamamıştır.

Siyasal yapıyı oluşturmada, en büyük oy potansiyeli olan tarım çalışanları, her defasında umutla oylarını kullanmışlar, «Kaderimiz bu sefer değişecek» demişler, fakat bir türlü bu kader değiştirilmemiştir.

Her hükümetin, Tarım İş Yasası adı altında bir tasarı hazırladığı kamuya duyurulur. Komisyonlar toplanır. Demeçler verilir.

Tarım işçisi defalarca hayal kırıklığına uğradığı halde, «İnşallah» diye yeniden umutlanır. Sonuç yine aynıdır. Tarım işçisinin boynu bükük kalır.

«İhmal» bütün çabalara rağmen, sürdürülüp giderse KADER olur. Öyleyse Tarım işçisinin kaderi değildir bu.

Yeterli hiçbir çaba gösterilmemektedir.

Bu, Devletin eksiği, Hükümetlerin ihmali.

Bu, milyonlarca insanımızın sadece ve sadece oy makinesi gibi görüldüğünün belgesidir.

TÜRK-İŞ, bir yıl önce Sayın Özal Hükümetine de Tarım İş Yasa tasarısı hazırlayarak sunmuştur. Maalesef, bugüne kadar sözü dahi edilmemiştir.

Uzayda geçerli matematik sistemleriyle, işçiye ve memura vergi iadesi, vergi diliminde indirim gibi uygulamalarla çok şeyler verdiklerini ve enflasyonun üzerinde gelir sağladıklarını iddia edenler, bu büyük insan yığınına hiç cıkmazsa, Meclis'in bir dönemlik çalışma süresi içinde çok yasa çıkarmakla övünürlerken, bir yasayı da lütfetsinler.

Tarım işçilerine ikinci sınıf insan muamelesi yapmak, kimsenin haddi olmamalıdır.

Saygılarımızla

TÜRK-İŞ

Bu fotoğraf, deprem sonrası bir tabloyu görüntülemiyor, Gezici tarım işçilerinin sağlık şartlarından yoksun yaşantısını belgeliyor.

TÜRK-İŞ, gezici tarım işçileri için bir rapor hazırladı

● **14 BÖLÜMDEN
OLUŞAN RAPOR,
BAŞBAKANLIK VE
BAKANLIKLARA
GÖNDERİLDİ**

Raporda, sorunlar ve çözüm önerileri de yer alıyor

TÜRK-İŞ, Gezici tarım işçilerinin çeşitli sorunlarına ilişkin olarak hazırladığı bir raporu, Başbakanlık ile ilgili yedi Bakanlığa, ayrıca Sosyal Sigortalar Kurumu ile İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüklerine gönderdi. Raporun son bölümünde, gezici tarım işçilerinin yaşam tarzlarını sergileyen fotoğraflara da yer verildi.

RAPORDA NELER VAR?

Ülkemizdeki gezici tarım işçilerinin yasalar karşısındaki durumu ile sosyal ve ekonomik sorunlarına ve sosyal güvenlikle ilgili konulara ayrı ayrı yer verilen raporda, bu sorunlara ilişkin öneriler de ayrıntılı şekilde sıralanmış bulunmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hazırlanan ve Tarım İş Yasasının biran önce çıkarılması istenilen rapor aynen şöyle :

I — GİRİŞ :

Kalkınma ve endüstrileşme sürecinde olan Türkiye'nin halâ bir tarım ülkesi özelliğini taşıdığı bilinmektedir. Özellikle endüstri bitkileri yetiştiriciliği çapa, sulama ve hasat dönemlerinde çok sayıda Tarım İşçisini gerektirmektedir.

Muhtelif bölgelerde, yılda birden fazla ürün almak amacıyla yapılan yeni düzenlemeler neden ile daha çok sayıda Tarım İşçisine ihtiyaç duyulacağı açıktır.

Türkiye'de çok sayıda Tarım İşçisinin bulunması ve giderek bu sayının artış eğilimi göstermesi, bu işçilerin gerek kendi yerleşim merkezlerinde, gerekse çalışma sahalılarında mevcut olan sosyal ve ekonomik sorunlarının daha da artmasına neden olacaktır. Bu sebeple, Gezici Tarım İşçilerinin sorunlarına eğilmek ve ivedilikle çözümlenmesi için çaba harcamak gerektiği inancındayız.

Konfederasyonumuzca hazırlanmış olan bu Rapor, sorunları çok, çözüm arayışı yok, olan Gezici Tarım İşçileri'nin durumunu çeşitli yönleriyle ortaya koymak ve tüm yetkilileri göreve davet etmek amacını taşımaktadır.

II — GEZICI TARIM İŞÇİLERİNİN TANIMI :

Gezici Tarım İşçileri, genel olarak kendi yerleşim merkezinde yeterli ekonomik varlığa sahip olmayan, mevsimlere göre başka bölgelere tarım işçiliği yapmaya gidenlerdir.

Büyük grubu Çukurova'da olmak üzere, Güney Anadolu, Ege, Marmara, Karadeniz ve Trakya Bölgelerinde çalışan yaklaşık 320 bin Gezici Tarım İşçisi olduğu hesap edilmiştir.

III — DURUM TESBİTİ :

1) İŞ KANUNU :

Ülkemizde Tarım işçisinin hukuki tarifi yoktur. Bilindiği gibi, tarım kesiminde çalışan işçiler için düzenlenmiş bir İş Kanunu olmadığı gibi, bir yıldan beri TBMM.'de bekleyen TÜRK-İŞ'in kanun teklifi de ele alınmamıştır. Gezici Tarım İşçileri çalışmaya geldikleri bölgelerde genellikle mevcut olan örf ve adetlere dayalı olarak çalışmaktadırlar. Bu örf ve adetler iş zaman içerisinde işverenlere göre değişerek, her birisine değişik şekilde uygulanmaktadır. Çalışma süresi genellikle gün doğuşundan gün batışına

TARIM İŞÇİLERİ

kadar olup, bu süre yaklaşık ortalama 16 (on altı) saat civarında olmaktadır. 1475 sayılı İş Kanunu ile işçilere verilen temel haklardan hiçbiri, benzeri şekilde de olsa bunlar için uygulanmamakta, ayrıca bu yolda hiç gayrette gösterilmemektedir.

ÖRNEK : TÜRK-İŞ'in hazırladığı TARIM İŞ Kanunu Teklifinin ele alınması ve kısa sürede çıkarılmasının sağlanması.

2) İŞ GÜVENLİĞİ VE SOSYAL GÜVENLİK :

Her çalışan için önce gerekli olan iş güvenliğidir, fertlerin sürekli istihdam ve gelir imkanına kavuşturulmaları ve yaşamlarının korunmaları en tabii hakkıdır.

Diğer taraftan, geleceklerinin Hastalık, Kaza, Yaşlılık, Malûliyet ve Ölüm gibi irade dışı risklere karşı korunmalarını sağlamak üzere, Sosyal Güvenlik programlarına kavuşturulması, Gezici Tarım İşçilerinin en önemli ihtiyaçları arasında yer almaktadır.

Gezici Tarım İşçileri, gerek mevsimlik ve gerekse çalışma dönemlerinde birden fazla işverenle çalışmaktadırlar. Fiziksel olarak sosyal gü-

venlilik kurumlarına üye olmaları kolayca sağlanamamaktadır. Bilindiği gibi, 1977 yılında 2100 Sayılı Kanun ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa bir madde eklenerek bu işçilerinde sigortalı olabileceği belirtilmiş ise de Yasanın 2 nci maddesinde zikredilen tüzük çıkarılmadığından pratikte uygulanması mümkün olmayan bir düzenleme olarak kalmıştır.

Diğer taraftan, 20 Ekim 1933 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu'nun isteğe bağlı olması uygulamada bekleneni vermemiştir.

Anayasa'mızın 60 ncı maddesinde «Herkes» için bir hak olan sosyal güvenliğe onların da kavuşması gerektiği inancındayız.

ÖNERİ : Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu, Radyo, Televizyon ve Basın yolu ile işçilere tanıtılmalı, özellikle çalışma dönemlerinde yapılacak seminerlerle kanunla getirilen haklar anlatılmalı ve yasada yapılacak değişikliklerle kanunla getirilen haklar anlatılmalı ve yasada yapılacak değişikliklerle yasanın bir bölgeden başlanarak, belli bir sürede isteğe bağlı olmaktan çıkarılıp, zorunlu hale getirilmesi sağlanmalıdır.

3) VAHİDİ FIAT TESBİTİ OLAYI :

Gezici Tarım İşçilerinin ücretlerini belirleyen herhangi bir resmi organ mevcut değildir. Bu işçilerin ücretleri yalnız Adana'ya mahsus olmak ve kökeni çok eskilere dayanan bir centilmenlik anlayışıyla belirlenmektedir.

Tarafların toplantıya katılması konusunda herhangi zorlayıcı bir müeyyide ya da anlaşmazlık durumunda toplantının tekrarlanması hususunda bağlayıcı bir hüküm yoktur.

ÖNERİ : Gezici Tarım İşçilerinin asgari ücretlerinin belirlenme şekli, Tarım İş Kanununda, asgari ücret tesbitine paralel bir şekilde yapılmalı, büyük işletmelerde toplu sözleşme yapma olanağı getirilmelidir.

4) NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI :

Gezici Tarım İşçileri, genellikle bulundukları yörelerin kırsal kesimden, yeni ulaşım ve benzeri hizmetlerin götürülemediği bölgelerden gelmektedirler. Bu işçilerin bu tür zorluklardan dolayı Nüfus Hüviyet Cüzdanı temin edemedikleri ortaya çıkmıştır. Çalışan grubun Nüfus Hüviyet Cüzdanı temin edememesinin esas nedeni ise, önce-

YORUM

Osmanlı'lardan günümüze tarım işçileri

● TARIM İŞÇİSİNİN KADERİ YILLARDIR DEĞİŞMEDİ

Ekonomisi tarıma dayalı ülkemizde 15 milyona yaklaşan nüfusun 10 milyonu tarım sektöründe bulunmasına karşın ve Anayasamızın öngördüğü; çalışanların insanlık onuruna yaraşır bir yaşam düzeyine ulaşmaları, sosyal güvenlik ve ka-

rırlılık içinde yaşamaları gerekirken, bundan yoksun bırakılmış, ekonomik ve sosyal hakları âdetâ ellerinden alınmıştır. Tarım kesiminde çalışanlar, iş mevzuatımızın en önemli eksiği olan Tarım İş Kanunu'nun çıkarılmaması nedeniyle, kendi kaderlerine terkedilmişlerdir.

Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler, gelişme düzeyine ulaşabilmeleri için, sanayileşme hareketine yönelirken, ekonomisinin büyük bir kesimi tarıma dayalı olduğu içindir ki, sanayileşme politikasını tarımı ayrı düşünerek, bu iki ana kesimin ilişkilerini ayrı ayrı hesaplamamaları gerekir.

Türk tarımını ve tarımda

çalışanları asırlık geri kalmışlıktan kurtararak, toplumumuzun çağdaş ihtiyaçlarına cevap vermek istiyorsak, tarımda sanayileşmeyi ve bu kesimde çalışanları ekonomik ve sosyal haklardan uzak tutmamak zorundayız. Ama ne acıdır ki, tarım işçisinin acı kaderi, güneşin doğuşu ile işbaşı yapmakta, güneşin batışında işyerinden ayrılmaktadır. Ve bu tarım işçisi yukarıda da belirttiğimiz gibi, yasal güvenceye sahip değildir, sendikalaşma olanağına sahip bulunanlar ise güç koşullar altında toplu sözleşme yapma mutluluğuna erişmektedir.

Yıllardır, işbaşına gelen tüm hükümetler ve bugün işbaşında bulunan hükümet, ta-

TARIM İŞÇİLERİ

likle ebeveynlerinin nüfus kaydı ve evlenme cüzdanı olmayışından kaynaklanmaktadır. Ayrıca birden fazla kadınla evlenmelerde, yapısal ve sosyal bir sorun olmuştur.

ÖNERİ : Vatandaşlık, bir kimse- nin nüfusa kaydolup, nüfus hüviyet cüzdanı alınmasıyla başlar ve bu ya- sal bir zorunluktur.

Ancak köylerde yaşayanların şeh- re ulaşım imkanı nedeniyle nüfus cüzdanı alma zorluğu; ayrıca Medeni Kanun gereğince olan evlenmeler di- şındaki birleşmelerden doğanların bu- lunması nedeniyle, nüfus cüzdansız vatandaşların bulunduğu inkâr edile- maz.

Bunların önlenmesi için nüfus i- daresinin gezici hizmet verecek ola- nağa da kavuşturulması; hiç değilse bunun bir kez uygulanması soruna bü- yük ölçüde çözüm getirebilir.

5) KAYIT SİSTEMİ :

Çalışmaya kimler gelmekte ve sayıları ne kadardır sorusuna kesin cevap bulmak mümkün değildir. El- deki yazılı belgelere göre; Mısır Va- lisi İbrahim Paşa zamanından bu ya- na işçilerin Adana Bölgesine geldik- leri ve ücretlerinin belirlenmesinden,

çalışma günlerine varıncaya kadar so- runlarının da olduğu tesbit edilmiş- tir. Acak bu sorunlar nelerdir, gelen işçi sayısı ne kadardır, hangi yöre- lerden gelmektedirler diye resmi hiç- bir kayıt yoktur.

ÖNERİ : İş ve işçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü'nün «İş ve İşçi Bulma Plâsman Metodu» adlı 144 numaralı yayınında yer alan ve özel- likle gezici Tarım İşçilerinin işlemleri ile ilgili VI. bölümde belirtilen (ara- cı) kelimesi ile ifade edilen ve aslında elci'leri de kapsayan işlemler iyi ya- pılırsa bu soruna çözüm bulunabilir.

Ayrıca bu husus Gezici Tarım İş- çilerinin bölgeye gelişlerinde belli merkezlerden sağlık kontrolleri de ya- pılarak geçirilmesi sağlandığı takdir- de, istenilen bilgiler bu merkezlerde toplanabilir.

6) ELCİLİK SİSTEMİ :

İşçilerin bulundukları bölgelerden, çalışma bölgelerine gelmelerine a- racı olan kişilere «Elci» denilmekte- dir. Bu sistem diğer faaliyet sahala- rında «taşaronluk» diye tabir edilen sistem gibidir. Ancak, (kimler elci ola- bilir) buna dair bir sistem mevcut de- ğildir.

Elciler her yıl 80 - 100 bin ci- varında işçi topluluğunu bir yerden diğer bir yere naklini gerçekleştir- mektedirler. Güvenirlikleri, iş becerile- ri, ilgili resmi ve özel kuruluşlarla i- lişki kurmaları ve işçilerin haklarını gerçek şekilde ödeyip ödemedikleri hususlarını da içine alan bir sistem düzenlenmemiştir.

ÖNERİ : Elcilik sistemi, bir a- racılık sistemidir. Aracılarla ilgili hu- suslar ise, yukarıdaki bölümde belir- tildiği gibi İş ve İşçi Bulma Kurumu' nun Plâsman Metodu'nda belirtilmiş- tir ve bu metotta aracılar da aranan şartlar da mevcuttur; ancak bu me- todun geliştirilerek belki bir tüzük haline dönüştürülmesi yararlı olur.

7) BARINMA :

Gezici Tarım İşçileri, boş bir a- razı parçası üzerine kurdukları ilkel barınaklarda, basit ve sağlıksız ça- dırlarda kalmaktadırlar. Bu korunma vasıtaları onları sadece gece yağın cığ'den ve kısmen de güneşten ko- rur. Günde onaltı saate yakın ça- lıştıktan sonra en azından istirahat edebileceği bir yer onların da hakkı- dır. Çalışma zamanında yağacak bir yağmur, onların karşılaşmayı hiç ar- zu etmedikleri bir husustur. Barınma

YORUM

rım işçisinin sorunlarını çözüm-lemek için ellerinden gelen tüm çabayı harcayacaklarını belirt-melerine rağmen, bu konuda programlarında gerçekçi bir Ta- rım İş Kanunu çıkartılmasını hedef alamamışlardır. Bugün elimizde, uzun yıllar tartışması yapılan fakat bir türlü sonuç- landırılmayan bir Tarım İş Ka- nunu tasarısı mevcuttur. Bu ta- sarı, Anayasamıza, plân ve he- deflerine uygun bir biçimde dü- zenlendiği takdirde, bundan en çok, ülke ekonomisi yarar gö-recektir.

KÖYSEL TOPLUMUN KISA TARİHÇESİ

Bugün Türkiye'nin yapısını oluşturan Osmanlı zamanında

uygulanan toprak mülkiyeti ve işletme düzeni, batılı ülkelerden farklı biçimde temellere otur- tulduğu için, köylünün işçileş- mesi ayrı şekilde gelişmiştir. Bi- lindiği gibi, Batıda, toprak dü- zenini, 19. yüzyıla kadar belirgin bir biçim gösteren feodaliteye dayanmıştır. Geniş arazilerde köylüler, feodal beylerin emrin- de bağımlı işgücü halinde ça- lışmıştır. 19. yüzyılda, sanayi devrimi hızlanınca, yeni sanayi merkezleri çok sayıda işçi ihti- yacı ile karşılaşınca, bu köylü- ler sanayie akmışlardır.

Batıdaki bu yapısal duru- mun tam tersi, bir sosyal ve siyasal karakter, Osmanlı top- rak düzeninde de yaşanmıştır.

Osmanlı topraklarının maliki ki- şiler ve aileler değil, toplumun en yüksek derecedeki temsilci- si padişah idi. Daha değişik bir anlamda Devletli. Toprakların büyük bir çoğunluğu Miri «Ka- musal» mülkiyet altında idi. Bu bakımdan çalışarak emeklerini kazanan insanlar bu toprakla- rın kullanma hakkına sahip bu- lunuyorlardı. Yani devlet top- raklarında çalışan köylüler, kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere üretim yapıyor, bir kıs- mını satarak ihtiyaçlarını gide- riyor, gelir elde ediyorlardı. Bu nedenle, Osmanlı tarımı, kapi- talist yapıdan çok, kendine ye- terli bir ihtiyaç karşılama ilke- sine oturuyordu.

Daha sonraları, Batıdaki

TARIM İŞÇİLERİ

yerinden anladığımız, bir kısım alt yapı hizmetlerinin, örneğin; tuvalet, su gibi var olmasıdır.

ÖNERİ: Genellikle aileleriyle birlikte çalışmağa gelen Gezici Tarım İşçileri için barınma yerleri önem taşımaktadır. Uygulanan sistem gerek sağlık açısından gerekse yağmur gibi tabiat olaylarına karşı koruyucu değildir; ayrıca, mutfak, banyo ve tuvalet gibi ihtiyaçlarını karşılayacak hiçbir yerleri yoktur.

Bu nedenle bu bölgelerde barınma yerlerinin Toplu Konut Kanunundan da yararlanmak şartı ile işverenlerin de katkısı ile alt yapısı bulunan ve aileler için, müstakil; bekâr işçilerin de katkısı ile alt yapısı bulunan yapılması sağlanmalıdır.

İŞÇİLERİN İŞYERLERİNE ULAŞIMI

8) TAŞINMA :

İşçiler kendi yerleşim merkezlerinden, çalışma bölgelerine gelirlerken, çalıştıkları sürede kendilerine lüzumlu olan eşyaları da birlikte getirmektedirler. Bu eşyaların başında, çadır olarak kullanacakları malzeme, yemek pişirmeleri için gerekli mutfak eşyaları ve yiyecekleri gelmektedir. Her aile aynı miktarda eş-

ya getirmek ve taşınma sırasında eşyalarının başında bulunmak istediklerinden aynı kamyonu binmekte, tehlikeli bir şekilde bu eşyaların üzerinde seyahat etmektedirler. Bu tür yük ve yolcu nakli kurallara aykırı olduğu için de sürücüler, genellikle kontrollerin olmadığı çok kötü yolları veya trafik kontrollerinin az olduğu gece vaktini tercih etmektedirler. Özellikle uzun mesafelerden gelen sürücüler, uykusuzluk ve kötü yollardan gitmeleri sonucu, büyük kazalara da sebebiyet vermektedirler.

ÖNERİ: Sabit barınma yerlerinin gerçekleşmesi halinde, işçilerin getirecekleri eşya miktarında önemli bir azalma olacağından, kamyon üstünde gelme yerine, otobüse binmenin tercih edileceği ve böylece kazaların önleneyeceği umulmaktadır.

9) İŞÇİLERİN BESLENMESİ

Yerleşim merkezleri konusunda verdiğimiz bilgilerden de anlaşılacağı gibi, gayri nizami ve sağlıklı olan barınma koşullarında, beslenme de yetersiz olmaktadır. Çalışma koşulları çok ağır olan bu kişilerin, kendi kontrollerinde olan tek husus beslenmeleridir. Çok düşük ücretle çalışma-

larına rağmen, çalıştıkları sürece tek amaçları, her ne pahasına olursa olsun, çalışmadıkları dönemde yaşamalarını sürdürebilmek için bir kaç kuruş para biriktirmek olduğundan, tasarruflarını sadece yiyeceklerinde keserek yapabilmektedirler. Zira bunun dışındaki her faktör kendi iradelerinin dışında oluşmaktadır.

ÖNERİ: Çok ağır şartlarda çalışan ve iyi beslenemeyen bu işçilere, ülkemizde yaygın bir uygulaması olan bir öğün sıcak yemek verilmesi sağlanmalıdır.

10) SAĞLIK KOŞULLARI

İşçilerimiz, diğer bölümlerde de izah ettiğimiz gibi kendi yerleşim merkezlerinin kırsal kesiminden, yani alt yapı hizmetlerinin götürülemediği ve sağlık kontrollerinin yapılmadığı bölgelerinden gelmektedirler. Bu nedenle bir çok bulaşıcı hastalığı taşımaları da söz konusu olmaktadır. Çalışmaya geldikleri bölgelerde sağlık hizmetleri yeterli olsa dahi, sağlık üniteleri o bölgede devamlı yaşayan nüfus dikkate alınarak tesis edilmiştir. Çok kısa sürede artan nüfus kesafeti karşısında gerekli sağlık hizmeti sağlamaları mümkün olmamaktadır. Çalışma dö-

YORUM

sanayileşme hareketinin etkileri Osmanlıda da görülmeye başlandı ve Miri arazilerin gelirlerini arttırıcı tedbirler alınmaya başlandı. İlk iş olarak, kamu mülkiyetinde olan arazilerin vergi gelirleri yükseltildi, bunları devlet adına tahsil etme işi, ihaleye benzer bir usulle verilmeye başlandı. Bundan da «Mültezimler» doğmaya başladı. Mültezimler, devlete verdikleri vergileri, toplayamayınca, tasarruf hakkını devralmaya başladılar. Sonunda Osmanlı Devleti, «Arazi Kanunnamesi» çıkartarak, mültezimlerin ellerindeki toprakların el değiştirmesini sağladılar ve ortaya mütegalibe sınıfı çıkmış oldu. Bu olay, yer yer isyanlar, dev-

let güçleri ile vuruşmalara yol açtı, sonunda, yenik düşen köylüler, arazilerin yeni sahipleri «mütegalibeler»in emrine girmek zorunda kaldılar. Köylüler artık eski mirî toprakların tasarruf hakkına değil, mütegalibenin ortakçısı olarak çalışma durumuna girdiler. Bu durum zamanımıza kadar sürüp geldi.

GÜNÜMÜZDE TARIM İŞÇİSİ

Tarım İşçisinin kaderi, asırlardır süregelen yaşamında büyük bir değişiklik yaratmamıştır. Hiç bir yasal dayanağı olmadan 10 milyon tarım işçisinin ancak sendikalaşmış küçük bir topluluk, sözleşme ya-

pabilme olanağına sahiptir. Milyonlarca tarım işçisi, Osmanlıdan bu yana devam eden sahipsizlik çemberinin içinde, sosyal ve ekonomik olanaklardan yoksundur.

Tarıma dayalı bir ülke olmamıza rağmen, tarım işçisi yalnızlığa terkedilmiştir. Yıllardır çıkarılması düşünülen Tarım İş Kanunu Meclisin tozlu raflarında bekler durumdadır, sayısı 50-60 bine varan sendikali tarım işçisi, sorumluların zaman zaman karşılırlarına çıkardıkları güçlükler yüzünden güç koşullar içine itilmişlerdir.

Kısacası, tarım işçisi asırlık kötü kaderinin zincirini koparamamıştır.

TÜRKİYE EKONOMİSİNE ALIN TERİYLE KATKIDA BULUNAN TARIM İŞÇİSİNİN KADERİ NE ZAMAN DEĞİŞECEK?

neminin sonunda ise, bölgede yaygın olan ve önlenemeyen en başta sıtma olmak üzere, bulunabilecek diğer bulaşıcı hastalıkları da kendi bölgelerine geri götürmeleri mümkündür. Bu ise, işçilerin birer hastalık taşıyıcısı olmalarını sağlamaktadır.

ÖNERİ: Gezici Tarım İşçileri çalışma bölgelerinde oluşturulacak sağlık merkezlerinde sağlık kontrolundan geçirilmek suretiyle koruyucu hekimlik hizmeti sağlanmalıdır. Bunu müteakip de Tarım İşçileri devamlı harekette oldukları için, sağlık hizmetlerinin de gezici gruplarca götürülmesi gerekmektedir. Gezici Tarım İşçilerinin olduğu bölgelerde, hizmeti götürecek elemanlarla birlikte gerekli malzemeyle donatılmış, gezici ekiplerin

oluşturulması gerekir. Bu ekiplerin toplayacağı bilgiler merkezde değerlendirilmeye alınabilir. Sağlayacağı çok yönlü faydalar dikkate alındığında, masraflı gibi gözüken bu hizmet en ideal çalışma şekli olabilir.

11) İŞÇİ ÇOCUKLARININ DURUMU

İşçiler sayısal olarak en çok, pamuk mevsiminde çapa ve toplama zamanında gelmektedirler. Gerek çapa (Nisan-Mayıs ayları) ve gerekse pamuk toplama zamanı (Eylül-Ekim ayları) okulların eğitim dönemlerine rastlamaktadır. İşçiler daha ziyade ailece gelmektedirler çocuklarına bakacak başka kimse olmadığı için onları da beraberlerinde getirmek zorundadırlar.

Bu sebeple eğitim çağı çocuk grubu yaklaşık 4 ay eğitimden uzak kalmaktadırlar. Üç dört yıldan beri okumayazma seferberliği uygulanan ülkemizde eğitimin önemi konusunda daha fazla birşeyler söylemek gereğini duymamaktayız.

ÖNERİ: Gezici Tarım İşçileri için sabit korunma yerleri içinde, çocuklar için eğitim tesisleri yerleri de yapılabilir ve işçilerin çalışma dönemleri için geçici görevli eğitimciler hizmete sokulabilirse, bu sorunları da çözüme ulaşabilir.

TÜPGAZ KAZALARI

12) YAKACAK :

İşçiler yemek için, bulabildiklerini kendileri pişirmektedirler. Yeni tip tarım işletmeciliğinde, eskiden olduğu gibi artık pamuk sapları tarlada bulunmaktadır, zira, hasadın hemen arkasından çok büyük parçacıklara ayrılacak şekilde biçilerek toprağa gömülmektedir. Bir yıl sonra da bu küçük parçacıklar çok çabuk çürüyerek toprağa karışabilmektedir. Tamamen açık arazide çalışanlar yemeğini piknik tüp tabir ettiğimiz küçük tüplerle yapmaktadırlar. Bu tüplerin meydana getirdiği kazalar her gün gazetelerde yer almaktadır. Özellikle açık arazide ve ısının en yüksek olduğu zamanlarda işçiler yemek yapmak durumunda dırlar. Zira önceden pişirip muhafaza etmelerinin bulundukları durumda mümkün olmadığını belirtmeye gerek yoktur.

ÖNERİ: Sabit barınma yerleri oluşturulduğu zaman, müşterek kullanılacak mutfak ilavesi ile daha emniyetli ve sağlıklı yemek pişirmeleri sağlanabilir.

13) ÇEVRE FAKTÖRLERİNİN YARATTIĞI KİRLİLİK

Tarım İşçileri tarımsal bitkilerin bakım ve hasadında çalışmaktadırlar. Çapa bitkilerinin tamamında hastalık ve zararlılara karşı tarımsal ilaçlar kullanılmaktadır. Bütün tarımsal ilaçlar insan sağlığına zararlıdır. Gezici Tarım İşçileri ise, tarım ilaçlarından en çok etkilenen grubu teşkil etmektedirler. Tarım İşçileri, tarım bitkilerinin her döneminde tarlada bulunmaktadır. Hatta son zamanlarda birden fazla ürün almak maksadıyla

yapılan düzenlemeler, bu konuyu da-
hı da olumsuz yönde etkilemiştir. Aynı
çiftçiye ait tarlanın bir kısmı, hasat
zamanına, diğerinin ise tarımsal ilaç
mücadele zamanına rastlamaktadır.
İlaçlamalar genellikle uçaklarla yapıl-
makta ve ilaç geniş bir sahaya yayıla-
rak teneffüs yoluyla kolayca işçiler
tarafından bünyeye alınmaktadır.

İşçiler tarlada ve ikamet ettikleri
çadırlarda, işveren tarafından temin e-
dilen ve demir saçtan yapılmış tank-
lara konulan suyu kullanmaktadırlar.
Mevcut su tanklarının bu amaca uy-
gun olduğu söylenemez, bu tanklarda
muhafaza edilen sular çok kısa süre-
de ısınmakta ve işçiler tarafından ö-
zellikle içmek maksadıyla kullanılmam-
aktadır. Bu yüzden işçiler soğuk ol-
ması nedeniyle sulama kanallarından
su içmektedirler. Sulama kanallarına
ise, şehir kanalizasyonlarının, hastane-
ler ve fabrikaların artıkları karışmak-
tadır. Kanal suları zaman zaman Be-
lediye çöplerini de taşımaktadır.

İşçilerin çalıştıkları ve konakla-
dıkları yerlerde tuvaletlerini ve artık-
larını saklayacakları yer olmayışı ne-
deniyle, ihtiyaçlarını gelişi-güzel yer-
lerde yapmakta ve artıklarını oralarda
toplamaktadırlar. Özellikle, kara si-
nekler bu ortamda süratle çoğalmakta
ve bulaşıcı hastalıkların yayılmasına
sebeup olmaktadır. Son yıllarda gide-
rek artan sivrisinekler de özellikle sıt-
manın yayılmasına neden olmaktadır.
Kötü korunma şartlarında konukladık-
ları için akrep, yılan gibi zehirli hay-
vanların devamlı tehdidi altındadırlar.

Gezici tarım işçileri, belli başlıla-
rını sıraladığımız kadar olumsuz çev-
re faktörleri altında yaşamakta ve bu
olumsuz şartlar altında çalışarak eko-
nomiye katkıda bulunmaktadır.

ÖNERİ: Sabit korunma yerlerinin
yapılması bu sorunların bir bölümüne
çözüm getirecektir.

Bu konuda en önemli faktör ola-
rak tarım ilaçlarının sorunu kalmak-
tadır. Bu konunun işçi sağlığı ve iş
güvenliği açısından çözümünün yasal
düzenlemesini gerektirmektedir. İlaç
ruhsatlandırmasından, tatbikat ve
kontrolüne kadar olan devrelerde ke-
sinlikle emredici yetkiye sahip resmî
bir organın görevli olması gerekir.
Mevzuatla bu sağlanmalıdır.

14) ÜCRETLERİN ZAMANINDA ÖDENMESİ :

Özellikle son yıllarda karşılaşılan
bir diğer sorun da, işçilerin hak ettik-
leri ücretlerin zamanında ödenmemesi-
dir. İşçiler, işleri bittiği zaman, yine
geldikleri gibi araç kiralayıp memle-
kelerine gitmektedirler. Ücretlerini za-
manında alamadıkları için günlerce
yol kenarında beklemektedirler. Çoluk
çocuklarıyla perişan olmaktadır. Zi-
ra araç kiralama paraları yoktur. Son
yıllarda buna daha sık şahit olunmak-
tadır. Bu durum ülkedeki ekonomik
düzenin yarattığı bir sorun olarak ö-
nemli bir dert haline gelmiştir. Üreti-
cinin mahsulünün bedelini taksitler
halinde alması Gezici Tarım İşçisinin
çektiği bütün sıkıntılara bir yenisini
eklemektedir.

ÖNERİ: İşçi ücretlerinin işin bi-
timinde ödenmesinin sağlanması yasa
ile düzenlenmeli ve zamanında öden-
mesini sağlayıcı müeyyide getirilmeli-
dir.

VI — FİNANS KAYNAĞI ÖNERİSİ:

Tarım işçileri, tarım bitkilerinin
üretiminde hizmet veren kişiler olma-
sı nedeniyle, sorunlarının çözümü-
nün de bu kaynağı kullanmasının
en doğal hak olacağı inancındayız.

ÖNERİ: Devlet, tarım ürünlerinin
sotışından % 5 oranında cüz'i bir sto-
paj vergisi almaktadır. Bu stopaj'a
% 1 gibi bir miktarın ilavesi ve far-
kır Gezici Tarım İşçilerinin sorunları
ile ilgili kurulacak fona aktarılması,
düşünülen tesis ve düzenlemelere ye-
teceği inancındayız. (Haziran 1985)

Tarım İşçileri İçin

EMEĞİNİ NERDE BULSAM
ÖPÜP BAŞIMA KORUM
SENDEN GAYRISI HARAM
SENİ YAZAR SENİ OKURUM...

TARLA KUŞLARI GİBİ
GÖNÜL TOKLUĞUNA ÇALIŞAN
AŞIK VEYSEL KADAR TOPRAĞI SEVEN
DERTLİ FERHAT GİBİ TOPRAKLA SAVAŞAN
TARIM İŞÇİLERİM
BİR BAŞKADIR TÜRKÜLERİNİZ
BİLİRİM...

BİR BAŞKADIR YAZGINIZ
KADER YAZAR HA YAZAR
SABAHI ERKEN OLUR GECELERİN
GÜNLER UZAR HA UZAR...

TOPRAK SARI, SICAK SARI
TARLA KUŞLARI SUSAR
BÜTÜN OVALAR CAN PAZARI
YİĞİT ÖLMEME GÖRSÜN
HA OLMUŞ HA OLMAMIŞ MEZARI...

BİR TANRIYA
BİR SENİN EMEĞİNE ŞÜKREDERİM
TANRIM SENİ ESİRGESİN
ELLERİN DERT GÖRMESİN
GÖZLERİNDEN ÖPERİM...

Mustafa YÖNDEM
Denizciler Sendikası Genel Sekreteri
(Nasırdaki Gül adlı şiir kitabından)

Tarım İşçilerinin Sosyo-Ekonomik Sorunları

NAMIK TAN

Türkiye'nin kalkınmasında ve nüfusun büyük çoğunluğunun geçimini sağlamada etkili olan tarım sektörü ile Türkiye, dünyada kendi kendini besleyen nadir ülkelerden biri olmuştur. Ülke ekonomisi açısından önemi büyük olan tarım sektöründe çalışanların sosyo-ekonomik sorunları çözüm beklemektedir.

Gayri Safi Milli Hasılanın % 18.8 gibi bir payını oluşturan tarım sektöründe 9.420.000 kişi istihdam edilmektedir. Bu rakam toplam çalışanların % 60'ı demektir. Bu oran, ayrıca tarım sektörünün istihdam sağlamadaki önemini ortaya koymaktadır. Bu durum aşağıdaki tablodan daha rahat görülmektedir.

Türkiye'de Sektörel İstihdam

Sektörler	Bin kişi	
	1984	1985(*)
Tarım	9.420,4	9.420,4
Sanayi	1.967,3	2.049,1
— Madencilik	110,6	
— İmalat	1.738,6	
— Enerji	118,1	
Hizmetler (İnşaat + BM dahil)	4.323,1	4.449,7
— İnşaat	586,7	
— Ticaret	721,7	
— Bankacılık - Sigortacılık	224,0	
Gayrimenkul		
— Ulaştırma	530,0	
— Hizmetler	1.967,8	
— Bilinmeyenler (BM)	273,0	
Toplam	15.710,8	15.919,2

Kaynak : DPT

(*) Tahmini

Tarım sektöründe çalışanların, diğer sektörlerde çalışanlardan farklı düşünülmesi sonucu haksız bir uygulama başlamış, sanayii ve hizmet işçisine sağlanan bir çok temel hak, tarım işçisine henüz verilmemiştir.

Tarım işçisine uygun bir çalışma ortamı hazırlayacak olan ve geleceğine güvenle bakmasını sağlayacak kanun tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bir yıldan beri gelmeyen sırasını beklemektedir.

Ülkemizde sektör ayrımı yapmadan çalışanların haklarını korumak ve geliştirmek Anayasa hükmüdür.

Anayasanın 49. maddesi; «Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır.» demektedir.

1970'li yıllardan itibaren gündemde bulunan, kamuoyunca benimsenen ve siyasi partilerce önemle üzerinde durulan Tarım İş Kanunu henüz çıkarılamamıştır. Gerek duyduğu en temel haklar bile tarım işçisine verilmemiştir. Bu mahrumiyet sonucu, Tarım ve Orman sektöründe çalışanlar geleceklerine güvenle bakamamakta ve yaşamlarını güçlkle sürdürmektedirler.

TÜRK-İŞ, tarım ve orman işçilerine uygun bir çalışma ortamının sağlanmasını ve geleceklerine güvenle bakabilmeleri için Tarım ve Orman İş Kanunu tasarısını hazırlayarak 6.5.1984 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ve Hükûmete sunmuş bulunmaktadır.

Tarım ve orman işçilerinin sorunlarına ciddi çözümler getirecek olan Tarım ve Orman İş Kanununun biran evvel yürürlüğe konulması sağlanmalıdır.

Bilindiği gibi, çoğulcu demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan sendikalar, çalışanların ekonomik ve sosyal haklarını korumak ve geliştirmede önemli rol oynayan kuruluşlardır.

Ferdi hukuk açısından hiçbir güvencesi olmayan tarım işçilerinin sendikalaşmasında da büyük güçlükler mevcuttur. Tarım işçiliğinin genellikle mevsimlik oluşu, düzenli ve sürekli bir çalışma ortamının olmaması, sendikal teşkilatlanmayı da engellemiş, dolayısıyla kollektif hukuk açısından yararlananların sayısı sınırlı kalmıştır. Özellikle orman işçilerinin tarladan notere gelme mecburiyeti, o günkü yevmiyelerinin kesilmesi, pazar günkü yevmiyelerinin verilmemesine sebep olmakta, bu duruma ulaşım

sorunu da eklendiğinde, Sendikalaşmanın ne derece zor olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, bu dağınık durum sonucu korsan sendikaların çoğalması da bir başka olumsuz gelişme olarak kaydedilmelidir.

Yasal güvenceden yoksun, sosyal güvenliği olmayan ve toplu iş sözleşme haklarından yeterli düzeyde yararlanamayan tarım ve orman işçilerinin tek gelir kaynağı asgari ücrettir. İş Kanunu kapsamında bulunmayan ve asgari ücret düzeyinde çalışanların çoğunluğunu teşkil eden tarım ve orman işçilerinin asgari ücretleri bir takım sun'i sebeplerle sanayi ve hizmet kesiminden daha düşük bir seviyede tesbit edilmektedir.

Bu uygulamanın hiçbir haklı gerekçesi yoktur.

Kaldı ki, bugüne kadar tesbit edilen asgari ücretler zaruri ihtiyaçları karşılamaktan pek uzak kalmıştır. Konfederasyonumuzca yapılan araştırmalara göre hızlı enflasyon sebebiyle bazı dönemler, asgari ücretler bir gecekondu kirasına dahi yetecek düzeyde olmuştur.

Bu itibarla, asgari ücret mevzuatında TÜRK-İŞ önerisi doğrultusunda gerekli değişikliğin yapılması sağlanmalı ve sektör ayırımına gidilmeden ülke düzeyinde tek bir asgari ücretin tesbit edilmesi sistemine geçilmelidir.

Unutulmamalıdır ki, tarım sektöründe çalışanlar en az diğer sektörlerde çalışanlar kadar ağır şartlar içinde bulunmaktadır. Ayrıca, tarım işçisine verilecek olan asgari ücret 8 saatlik emeğin karşılığı olmayarak en az 12 saatlik emeğin karşılığıdır.

Tarım işçisi, sanayi işçisi gibi senenin her gününde çalışıp, her gün ücret alma şansına sahip değildir. Buna ilavetten 6 aylık kazancıyla 12 ay geçinen ve zor şartlar altında bulunan bu sektör işçisi geçimini güçlüklerle sürdürmektedir.

Tarım işçisinin en önemli temel konularından biri de sosyal güvenlik hakkıdır. Bu hak insanlar için temel ihtiyaçlardan biridir. Kişilerin sosyal güvenliklerinin sağlanması sosyal devletin en önemli ödevidir.

Devlet, dağınık ve güçsüz bir durumda olan tarım işçilerinin iş güvenliği ve sosyal

güvenliğinin sağlanmasında daha gayretli olmalıdır. Hükümet, bu alandaki kanunların uygulanmasına samimi bir gayret göstermelidir.

Yürürlükteki mevzuata göre, tarım ve orman işçileri açısından sosyal güvenlik iki aşamada uygulanacaktır.

Daimi ve mevsimlik çalışan tarım işçilerinin sosyal güvenliği 506 sayılı Kanun ile hedeflenirken, geçici tarım işçilerinin sosyal güvenliğinin sağlanmasını amaçlayan 2925 sayılı yasa çıkarılmıştır.

Mevsimlik ve geçici Tarım ve Orman işçisinin tarifi tam yapılmadığı için 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu bu işçilerin lehine işlememektedir. Henüz beklenen verilememiştir.

Yaklaşık 1.300.000 işçisinden bugüne kadar yalnızca 45 bini sosyal güvenlik hakkına kavuşabilmiştir. Bu oran çok düşüktür ve Anayasamızın 60 ncı maddesiyle bağdaşmamaktadır. Anayasamızın bu maddesinde sosyal güvenlik «herkes için bir haktır denilmektedir.» Gün doğuşundan gün batışına kadar çok zor şartlar altında çalışan bu kitlenin sosyal güvenlik hakkına kavuşturulması artık daha fazla geciktirilmemelidir.

Buraya kadar ortaya konulan durum ve sorunlar, tarım, hayvancılık ve orman ürünlerinin ülkemiz açısından gösterdiği önemi vurgulamaktadır. Buna karşın bu sektörde çalışanların sosyo-ekonomik sorunlarının uzun yıllar çözümsüz kaldığı gözlenmektedir. Bu durum, sorunların ağırlaşarak günümüze kadar gelmesine sebep olmuştur.

Her türlü ekonomik faaliyetin, temelinde «insan» ve onun refahını artırma gayreti yer almalıdır. Çünkü biz biliyoruz ki; hiç bir ekonomik tedbir sosyal tedbirlerle desteklenmemişse başarıya ulaşamaz.

Milli gelirin artması kadar elde edilen bu hasılanın adil dağılımı da aynı derecede önemlidir. Milli gelir hesaplarına baktığımızda ülke genelinde kişi başına düşen ortalama gelir, kırsal alandaki kesime düşen gelirin hemen hemen iki katı civarındadır. Bu tablonun değişmesi ve sosyal adaletin sağlanması için tarım ve orman işçileri için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı ve bu insanların geleceğe güvenle bakmaları sağlanmalıdır.

SOSYAL GÜVENLİK

Anayasa'mızın 60 ıncı maddesinin «Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliğı sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.» hükmüne göre, tarımda çalışan işçileri-mizin de sosyal güvenliğe hakkı vardır. Bu nedenle tarım işçilerimizde sosyal güvenliğe ve dolayısıyla sosyal güvenliğin unsurlarından biri olan sosyal sigorta güvencesine hakları vardır.

Devlet bu nedenle ilk defa 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 3 üncü maddesinde 2100 sayılı Kanun ile yapılan bir değişiklikle tarım işçilerini Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamına almıştır.

Tarım işçileri, sanayi ve büro işçileri niteliğinde olmadığından, 2100 sayılı Yasa, 2 inci maddesi ile tarım işçileri hakkında uygulanmak üzere bir tüzüğün çıkarılmasını öngörmüştür. Ancak yasanın yürürlüğe girdiğı 24.4.1977 tarihinden bu yana tüzük hala çıkarılmamıştır. Bu nedenle de tarım işçilerinin tümünün sigortalı olmaları gerçekleşmemiştir.

Bu kere «süreksiz olarak tarım işlerinde hizmet akdiyle çalışanlar için istekte bulunmaları kaydıyla sigortalı olmalarını sağlamak üzere «2925 Sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu» çıkarılmıştır. Bu arada 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun, 3 üncü maddesinde de 2934 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile «Özel sektöre ait tarım ve orman işlerinde çalışanlardan yalnız ücretle ve sürekli olarak» çalışanların 506 Sayılı Sosyal Sigortalara tabi bulunmaları haline dönüştürülmüştür. Bu suretle özel sektöre ait tarım ve orman işlerinde süreksiz, ücretle çalışanlar 506 sayılı Kanun dışında kalmışlardır. Bu duruma göre kamu sektörüne ait tarım ve orman işle-

Tarım İşçilerinin Sosyal Sigortası

O. NURİ TEKMAN

rinde çalışanlar ister sürekli, ister süreksiz çalışıyor olsunlar bunların hepsi 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'na tabidirler.

Özel sektöre ait tarım ve orman işlerinde sürekli olarak çalışanlar 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa, süreksiz çalışanlar ise 2925 Sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununa tabidirler.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Ocak/1985 ayı istatistiğinde tarım ve ormancılık, avcılık ve balıkçılık işkolundakı toplam işçi sayısı 102.421, sendikalı işçi sayısı 81.528 olarak kayıtlıdır.

Sosyal Sigortalar Kurumunun 1984 yılı istatistiğine göre ise, tarım ve hayvancılık işkolunda 20639, ormancılık ve tomrukçuluk işkolunda 26313 ve balıkçılık işkolunda 302 olmak üzere toplam 47254 sigortalı bulunmaktadır.

İstatistiklerdeki sendikalı işçi sayısına göre 34274 tarım işçisinin, toplam işçi sayısına göre ise 55167 tarım işçisinin sigortalı olmadığı söylenebilir.

Süreksiz olarak tarım işlerinde hizmet akdiyle çalışan tarım işçisi sayısı, Sosyal Sigortalar Kurumu istatistiğinde verilmemiştir. Ancak, Kurumun 1985 ÇALIŞMA RAPORUNDA Tarım işçilerinden alınan prim miktarı 535.857,— lira olarak kayıtlara geçmiştir.

2925 Sayılı Kanun 1.1.1984 tarihinden itibaren yürürlüğe girdiğine ve kanunun primle ilgili maddelerine göre bir tarım işçisinin aylık prim miktarı 2 670.— lira olduğuna göre,

sigortalanan tüm tarım işçisinin en son ayda istekte bulunup bir ay prim yatırdıklarını kabul etsek, toplam prime göre 1984 yılında (535.857,00/2.670,00 =) 200 kişinin sigortalı olduğu sonucuna varılır.

TARIM-İŞ Sendikasının 2, 3, 4 Aralık 1983 tarihinde yapılan 10. Genel Kuruluna sunulan ÇALIŞMA RAPORUNDA 1.274.608 tarım ve orman işçisi bulunduğu kayıtlıdır.

Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğünün 22.5.1985 tarih 3397 numaralı genelgesinde «Tarım işçilerine sağlanan sosyal güvenlik haklarının vatandaşlarımıza tanıtılması konusunda ancak 20 bin dolayında sigortalı sayılmak için başvurmuştur.» denilmektedir. Bir yıldaki 200 sayısına göre, 4,5 aylık bir dönem için verilen sayının ne derece güvenilir olduğu kuşkuludur. Bir an için sayının doğru olduğunu kabul etsek 47254 mevcut sigortalı hariç, tüm tarım işçisine göre oran, % 1,63'dür; bu hıza göre sigortalıların devam ettiğini kabul etsek, tüm tarımcıların 20 bin kişi 4,5 ayda sigortalandığına göre (1.227.254/20.00 x 4,5 =) 276 ayda, diğer bir deyimle (276/12 =) 23 yılda sonuçlanabilir.

Bu halde, 2925 sayılı Kanun da umulanı vermemiş ve veremeyecektir.

Bu durumda yapılacak iş, tarım işçileri sigortasının isteğe bağlılıktan çıkarılıp zorunlu hale getirilmesi; bunun yanında ise gerçekçi yönden yaklaşarak, bunlar için uygulanacak şartların ve uygulama yönteminin iyi tesbit edilerek yasadaki gerekli değişikliğin yapılması ve ilgili tüzüğün çıkarılması olacaktır.

Büyük Göç!

300 Bin tarım
işçisi her yıl
gurbete çıkıyor

Nisan, Güney - Doğu illerinde âdeta büyük göçün başladı; aydır. Yaklaşık 300 bin tarım işçisi, çoluk - çocuk, evlerini, barklarını terkederek mevsimlik çalışmaya başlarlar. Hangi tarlada iş bulurlarsa orada konaklayan ve adları «gezici tarım işçisi» olan bu insanlar, özellikle büyük tarımsal potansiyele sahip Adana İl'ini tercih ederler. Geldikleri bölgelerdeki ekonomik olanakların kısıtlı olması nedeniyle, orada karşı karşıya bulundukları sorunları, bir kaç misli arttırarak yaşam savaşı verirler.

Gün ağarırken tarlaya giden, güneşin batışından sonra konakladıkları yere dönen gezici tarım işçileri, yanlarında çoluk - çocukları ile, çadırlarda kalırlar, sahra tuvaletlerinde ihtiyaçlarını giderirler, bulabildikleri suyu içerler...

Böylesine sağlık koşullarından yoksun olanların en büyük sorunu şüphesiz sağlık konusu. Yıllar yılı hastalıklarla mücadele eden, ayrıca büyük ekonomik sıkıntılar içinde bulunan gezici tarım işçilerinin bu sorununa Tarım-İş Sendikası eğilmek zorunluğunu hissediyor ve kısa adı «AAFLI» olan Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü ile or-

HÜKÜMETLERİN İHMALİNE UĞRAYAN TARIM İŞÇİLERİ, TARIM-İŞ VE AAFLI'NIN EĞİTİM ÇALIŞMALARINDAN YARARLANIYOR

tak bir programı uygulamaya koyuyor.

Sağlık konusunun ön plâna alındığı bu çalışmalarda Adana Sağlık Müdürlüğü ile işbirliği yapılıyor. İlk olarak gezici 2 sağlık aracı sağlanıyor. Sağlık ekibi ve çeşitli ilaçlarla donatılan araçlar gezici tarım işçilerinin konakladıkları yerlere kadar gidip sağlık kontrollerini yürütüyor. Özellikle barsak enfeksiyonlarının görüldüğü bu yerlerde, ilk tedavileri yapılıyor, içme suları klorlanıyor, tuvaletleri sıhhi hale getiriliyor. İleri safhadaki hastalar ise hastanelere sevkediliyor. Bunun yanı sıra, gerekli sağlık eğitimi yapılıyor, bulaşıcı hastalıklara karşı aşılama uygulanıyor, aile plânlaması çalışmaları yürütülüyor.

Gezici tarım işçilerinin çalışma sahasında ayrıca; çadır, su torbası, cibinlik dağıtılıyor, yiyecek ve içeceklerinin sıhhi koşullarda korunması sağlanıyor.

Gezici tarım işçilerinin sağlık sorunlarının dışında, ücret-

lerinin tespiti ve zamanında ödenmesi, elcilere yönelik eğitim çalışmaları, halıcılık, koyun besiciliği, keçi melezlemesi, ev ekonomisi kursları, üretim kooperatifçiliği ve tüm bu çalışmalarını içeren sergiler düzenlenmesi, Tarım-İş Sendikası ile AAFLI tarafından organize ediliyor.

Bu çalışmaların amacı; gezici tarım işçilerinin sosyal gelişmesi yanında, birlik olma fikrini vererek, yasal olanaklar içinde sendikal örgütlenmeyi sağlamak. Tarım-İş'in bu çalışmalarına zaman zaman Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü de katılıyor, kırsal kesimdeki köylerin sosyo - ekonomik yapısını inceliyor.

Gezici tarım işçileri, sosyal ve ekonomik yasal dayanaklardan yoksun, ama yalnız değiller. Arkalarında TARIM-İŞ SENDİKASI var. Sıkıntılarını giderme çabası gösteren, gelecekle ilgili örgütlü bir çalışma ile çözümlenmeye kararlı Tarım-İş Sendikası...

ILO'da konuşan Şevket Yılmaz sıkıntıları anlattı

Türk-İş Genel Başkanı Şevket YILMAZ, Cenevre'de toplanan 71. Uluslararası Çalışma Konferansı Genel Kurulunda yaptığı konuşmada, dünyadaki işçilerin genellikle aileleriyle birlikte işsizliğin ve büyüyen kötü hayat şartlarının tehdidi altında bulunduklarını öne sürdü.

Konferansta, Türk İşçi Gurubu adına konuşan Genel Başkan Şevket YILMAZ, sendikalar özgürlükler alanındaki şikayetlerin giderek arttığını ve ILO Sendika Özgürlükleri Komitesinin her oturumunda ortalama 100 kadar şikayetin ele alınmakta olduğunu hatırlattı.

HÜKÜMETLERİN YANILGISI

«Günümüzde birçok Hükümet, yanığı içinde bulunarak, sendikaları güçsüz hale getirmeyi amaçlayan ve işsizliği artıran sakat politikalar izlemektedirler. Bu Hükümetler, izledikleri politikalarla serbest piyasanın daha iyi işleyeceğine ve bu suretle ekonomilerini dengeye kavuşturacaklarına inanmaktadırlar,» diyerek ILO Konferansındaki konuşmasını sürdüren Türk-İş Genel Başkanı Yılmaz, daha sonra görüşlerini şöyle açıkladı:

«Bu konferans, dünya barışına yönelik tehditlerin ve gerginliklerin arttığı, ekonomik durgunluk ve sosyal huzursuzlukların yoğunlaştığı bir ortamda yapılmaktadır. Çeşitli ciddi sorunlar yüzünden işsizlik giderek büyümekte ve ekonomik koşullarda gerilemeler izlenmektedir. İşte böyle bir ortamda, konferansa katılan ülke delegasyonları, çalışma hayatına ilişkin görüşlerini açıklamaya çalışmaktadırlar.

İlk olarak görüşümüz odur ki, sendikalar serbest toplu pazarlık ve grev yapabilme hakkına sahip olmalıdırlar. Bu ilkelere meydana gelecek sapmalar, endüstriyel ilişkiler alanındaki so-

runların çözümünde başarısızlığa sebep olur.

Öyle inanıyorum ki, işçilerin bu artan sorunları, genellikle hükümetlerin ekonomik işbirliği ve kalkınmayı hedef alan, ortak bir kurumsal yapıyı gerçekleştirememiş olmalarından kaynaklanmaktadır.

Bunun dışında, birçok hükümet, yanığı içinde bulunarak, sendikaları güçsüz hale getirmeyi amaçlayan ve işsizliği artıran sakat politikalar izlemektedirler.

Bu dar görüşlü politikalar, problemleri daha da ağırlaştırırken, temel sendikalar haklara da zaman zaman kısıtlamalar getirilmektedir. Esasen, son bir kaç yıldır bu konudaki şikayetlerin sayısında artışlar meydana gelmiştir. Şikayet konusu olayların, daha da ciddiyet kazandığı gözlenmekte ve ILO Sendika Özgürlükleri Komitesi, hemen her oturumunda ortalama 100 şikayeti değerlendirmek zorunda kalmaktadır.

ILO Genel Direktörünün de ifade ettiği üzere, sendikalar hak ve özgürlükler alanındaki şartlar giderek kötüleşmekte ve hükümet işçi-işveren ilişkilerinde gerginlikler meydana gelmektedir.

Şimdi soruyorum :

Sendikalar teşkilatlanma özgürlüğünün sistemli bir biçimde ihlali, çalışma hayatının bir parçası olarak kabul edilebilir mi? Bu tür ihlallerin nereden ise, KURAL olmaya başladığı bir ortamda, endüstriyel ilişkilerin ve hükümet-işçi-işveren ilişkilerin sağlam bir temele dayalı olarak gelişmesi ve özlenen diyalogun yapıcı bir esasa kavuşması ümit edilebilir mi?

Türk İşçi Gurubu adına, benim bu iki soruya cevabım, olumsuzdur. Zira beklenen diyalogun esası, temel işçi hak ve özgürlüklerine gösterilmesi gereken özen ve saygıdan kaynaklanır. Bu özen ve saygının noksanlığını ise, daima duymaktayız.

Öte yandan işçiler, hiçbir

ayrıma tabii tutulmadan ve izin almadan sendikalar teşkilatlarını kurup üye olma hakkına sahip bulunmalıdırlar. Sendikalar, tam bir özgürlük içinde kendi tüzük ve yönetmeliklerini hazırlayıp, çalışma programlarını oluşturmakta ve Yönetim biçimlerini tesbitte özgür olmalıdırlar. Yine önemle belirlemek isterim ki, hür demokratik rejimlerin vazgeçilmez unsurlarından olan hür sendikalar, idari tasarruf yoluyla kapatılmamalı ve faaliyetten men edilememelidir. İşçiler ise, bu ilkeleri bozucu girişimlere karşı, yeterince kanunlarla korunmalıdırlar.»

ILO toplantısına TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz'la birlikte, Genel Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir, Tek Gıda-İş Genel Başkanı Zeki Gedik, Türk Metal Sendikası Genel Başkanı Mustafa Özbek, Tarım-İş Genel Başkanı Zeynel İrmak, Hava-İş Başkanı İbrahim Öztürk, TÜRK-İŞ Başkanlık Danışmanı Önder Aker, Dış İlişkiler Müdürü Şanar Taysi ve Uzman Derviş Albayrak ile Türk Metal Sendikası uzmanı Hason Serhat Doğu katıldılar.

ILO'nun yıllık konferansında konuşan YILMAZ, işçilerin içinde bulunduğu şartları anlattı...

Sadık Şide:

“Kalemlî, ILO konusunda kamuoyunu yanıltıyor,,

TÜRK-İŞ GENEL SEKRETERİ, ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANİ MUSTAFA KALEMLİ’NİN ILO TOPLANTISINDAN YURDA DÖNÜŞÜNDE BASINA YAPTIĞI AÇIKLAMADA «ULUSLARARASI ÇALIŞMA TEŞKİLATININ, TÜRKİYE’NİN ÇALIŞMA HAYATI, İŞÇİ HAKLARI VE SENDİKAL FAALİYETİ HAKKINDA OLUMLU BİR KANIYA SAHİP OLDUĞUNU SÖYLEYEBİLİRİM» ŞEKLİNDEKİ SÖZLERİNE TEPKİ GÖSTERDİ

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri M. Sadık ŞİDE Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa KALEMLİ’nin «Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) nün Türkiye’de işçi haklarına ilişkin değerlendirmesi konusunda kamuoyunu yanıltmaya çalıştığını» bildirdi.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa KALEMLİ’nin «Uluslararası Çalışma Teşkilatı’nın, Türkiye’nin çalışma hayatı, işçi hakları ve sendikal faaliyetleri hakkında olumlu bir kaniya sahip olduğunu söyleyebilirim» şeklindeki sözlerini cevaplandıran ŞİDE bu değerlendirmenin «doğru olmadığını» belirtti.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri şu açıklamayı yaptı :

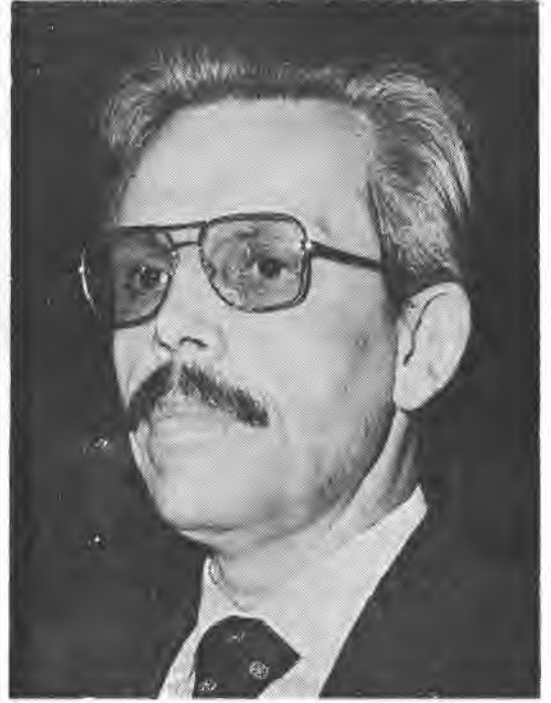
«Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa KALEMLİ 71 inci dönem Uluslararası Çalışma Konferansı’ndan dönüşünde, bundan önceki yıllarda Türkiye’deki işçi hakları konusunda Uluslararası Çalışma Teşkilatı’nın çeşitli organlarında zaman zaman şikayetlerin konu edildiğini, bu yılki Konferans’da bu yönde herhangi bir faaliyetin göze çarpmadığını bildirmiş, «Teşkilatın, Türkiye’nin çalışma hayatı, işçi hakları ve sendikal hakları ve sendikal faaliyetleri hakkında olumlu bir kaniya sahip olduğunu söyleyebilirim» demiştir.

Aynı Konferans’ta bulunan TÜRK-İŞ Temsilcilerinin de belirttiği üzere, bu değerlendirme tamamen gerçek dışıdır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) nün Sendika Özgürlükleri Komitesi, Haziran başında hazırladığı son raporunda da, bu tarihe kadar olduğu gibi, Türkiye’de işçi hak ve özgürlükleri konusundaki ciddi çıkmazlara işaret etmekte, 2821 ve 2822 sayılı Yasaların ILO Sözleşme ve Tavsiye Kararlarında ifadesini bulan uluslararası hukuk kuralları ile çelişen yönlerine ne dikkati çekmektedir.

Hükümet, bu raporu etkileye bilmek bakımından, 2821 ve 2822 Sayılı Yasalarda TÜRK-İŞ tarafından hazırlanan değişiklik önerilerinden ve bunların bir kısmını kabul ettiğinden söz etmiş, ancak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nca aynı önerilere eklenen ve özünde, sendikal hak ve özgürlüklerin daha ileri ölçüde kısıtlanmasına yol açacak olan hazırlıkları gizlemiştir. Bu hazırlıklar Hükümetçe ya da TÜRK-İŞ tarafından Uluslararası Çalışma Örgütü’ne bildirildiğinde gerçek niyetin ne olduğu tüm açıklığı ile ortaya çıkmış olacaktır.

Öte yandan ILO üyesi Devletlerin tasdik ettikleri sözleşmelerin Konferans adına değerlendirilmekle ödevli «Komisyon» Raporunda da Türkiye’deki şartlar

olumsuz bir biçimde yer almıştır. Türkiye’deki uygulama özellikle Toplu Pazarlık Hakkının Korunması ve Geliştirilmesi hakkındaki 98 ve İş ve Meslekte Ayırım Yapılmamasına dair 111 sayılı ILO Sözleşmelerine aykırı görülmektedir.»

Şide, Kalemlî’nin ILO hakkındaki sözlerine tepki gösterdi

AÇIKLAMA

SSK Yasasına göre, emeklinin veya sigortalının ölüm tarihinden itibaren beş yıl içinde aylık talebinde bulunulması gerekmektedir.

Bu sürenin aşılması halinde, hak sahiplerine aylık bağlanması mümkün değildir.

Bazı okurlarımızın başvurusu üzerine bu açıklamanın yapılmasına gerek görülmüştür.

TÜRK-İŞ

200 Bin işçi grev eşiğinde

Tek Gıda-İş, Yol-İş, Demiryol-İş, Şeker-İş grev hazırlığında

Kamu kesiminde dört ayrı işkolunda çalışan yaklaşık 200 bin işçi grevin eşiğine geldi.

Tek Gıda-İş Sendikası'nın Çay-Kur Genel Müdürlüğü, Yol-İş Sendikası'nın Karayolları Genel Müdürlüğü, Demiryol-İş Sendikası'nın Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü ve Şeker-İş Sendikası'nın Şeker Sanayii Genel Müdürlüğü ile bir süredir devam eden toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde anlaşma olmadı.

Arabuluculuk safhasında da anlaşma olmaması halinde, dört sendikanın da grev kararı alacağı öğrenildi.

Şeker-İş Sendikası Genel Başkanı Yaşar Doğualp, arabuluculuk safhasının geçirildiğini, 22 Şeker Fabrikasında çalışan 37.500 işçi için 28 Haziran Cuma günü Grev kararı alma durumuyla karşı karşıya bulunduklarını söyledi.

Diğer üç sendikanın uyuşmazlığı, arabuluculuk safhasında olduğundan, her ihtimal gözönünde bulundurularak grev hazırlıkları tamamlanıyor.

Dergimiz baskıya girdiğinde, Şeker-İş Sendikası Grev kararı aldı. Diğer sendikaların uyuşmazlıklarının akıbeti bu günlerde belli olacak.

TÜRK-İŞ İki Kitapçık Yayınladı

«İŞYERLERİNDE AİLE PLANLAMASI» İLE TEŞKİLAT YÖNETİCİLERİ VE ADRESLERİNİ BİLDİREN KİTAPLAR SENDİKALARA GÖNDERİLDİ

Türk-İş, Haziran ayı içinde iki kitapçık daha çıkararak bağlı sendikalarına gönderdi.

Nüfus Politikası ve Sorunları ile ilgili çalışmalar sonunda «İşyerlerinde Aile Planlaması» konulu bir kitapçık, sendikaların genel merkezleri yanı sıra şube başkanlıklarına da gönderilerek, işyerleri düzeyinde yapılacak eğitim çalışmalarında değerlendirilmesi istendi.

Diğer taraftan Teşkilatlandırma Genel Sekreterliği tarafından hazırlanan bir kitapta da, sendikaların yönetim kadroları fotoğraflarıyla tanıtılırken, şubelerin adresleri de yer aldı.

Çapçı öldü

TES-İŞ Sendikası Hukuk Danışmanlığını uzun yıllar başarı ile sürdüren ve Türk-İş topluluğu içinde mesleğindeki başarıları ile tanınan Ankara Barosu Avukatlarından Selahattin Çapçı öldü.

Bir süredir «Siroz» tedavisi görev Selahattin Çapçı SSK Ankara Hastanesinde bütün gayrete rağmen kurtarılamadı.

8 Haziran Cumartesi gecesi hayata gözlerini kapayan Çapçı'nın cenazesi memleketi olan Isparta'da toprağa verildi.

12 Sendika lideri savcılığa çağrıldı

CINDORUK'U TEBRİK ZİYARETİNE GİDEN 12 SENDIKA LİDERİ, ANKARA BASIN SAVCILIĞINDA İFADE VERDİ

14 Mayıs tarihinde yapılan Doğru Yol Partisi genel kurulunda, genel başkanlığa seçilen Hüsamettin Cindoruk'u makamında ziyaret ederek tebrik eden 12 Sendika Genel Başkanı Ankara Basın Savcılığınca çağrılarak ifadeleri alındı.

TES-İŞ Başkanı **Orhan Erçelik**, Türk Harb-İş Başkanı **Kenan Durukan**, Sağlık-İş Başkanı **Mustafa Başoğlu**, Çimse-İş Başkanı **Tamer Erilcan**, Demiryol-İş Başkanı **Mehmet Acıdereli**, Likat-İş Başkanı **Ahmet Kurt**, Yol-İş Başkanı **Bayram Meral**, Basın-İş Başkanı **Ali Ekber Güvenç**, Ağaç-İş Başkanı **Güral Erçakır**, BASS Başkanı **Servet Kahyaoglu**, Haber-İş Başkanı **Turhan Çağlar**, KOOP-İŞ Başkanı **Ahmet Balaman**, Ankara Basın Savcılığının daveti üzerine ayrı ayrı ifade verdiler.

Edinilen bilgiye göre; bu ziyaretle ilgili gazete haberlerinin bazılarında, partinin desteklenmesi yolunda yorumların yapılması nedeniyle, 2821 Sayılı yasanın yasakladığı fiilin bulunup bulunmadığının tesbiti için Savcılıkça ifade alınmasına ihtiyaç duyuldu.

AĞAÇ-İŞ 5 işyeriyle anlaştı bir işyerinde greve gidiyor

● ÇAYLI: «ANADOLU MOBİLYA'DA GREV KAÇINILMAZ OLDU» DEDİ

AĞAÇ-İŞ Sendikası Genel Başkan Vekili Hasan Tahsin Çaylı, İstanbul'da kurulu 4, Tekirdağ'da kurulu 1 işyeri ile toplu iş sözleşmesi yapıldığını, Eskişehir'deki Anadolu Mobilya işyerinde grev kararı alındığını açıkladı.

Çaylı şu açıklamayı yaptı :

«Ağaç Sanayii İşverenleri Sendikası ile yapılan görüşmeler sonunda, İstanbul'da kurulu Kartal Sunta Tahta Sanayii, Acarlar Ağaç Sanayii, İnra İnşaat, Kuriş Ağaç Sanayii ile Tekirdağ'da kurulu Tekirdağ Ağaç Sanayii İşyerlerinde çalışan üyelerimiz adına toplu iş sözleşmesi imzalanmıştır.

Birinci yıl brüt 20, ikinci yıl brüt 18 bin lira ücret zammı sağlanan bu sözleşmelerle, sosyal yardımlar da % 50-60 arasında artırılmıştır.

Öte taraftan, Eskişehir'de kurulu Anadolu Mobilya ile yapılan görüşmeler sonunda 180 işçimiz için grev kararı alınmıştır»

Soyadı deyip geçmeyin

Hiç soyadlarına dikkat ettiniz mi?

Bazen çok ilginç görüntüler getirir.

70 Yaşını aşmış, beli bükülmüş, gözlerinin fer'i sönmüştür. Soyadı «DİNÇ»tir.

Kabaliğından yanına varılmaz, soyadı «KİBAR»dır.

Hayatında tek kuruş sadaka vermemiştir, elinin sıkılığı ile tanınır, soyadı «CÖMERT» olarak karşınıza çıkar.

Tabii bir de mesleklerini göstermesi için seçilmiş soyadları vardır.

Sarraflik yapar, soyadı «AL-TIN» dir.

Ses sanatçısıdır, «TATLİSES», «YÜCESES» tir soyadı.

Bazıları ise, soyadlarının etkisinde kalırlar.

Soyadı «SAVAŞ» diye, mitolojideki savaş tanrısı sanar kendini.

Don Kışot olur, yel değirmenlerine saldırır. Süpermen olur devletle boğuşur. Hayal dünyası da giderek gelişir.

Velhasıl, soyadları bazen çelişkiler, bazan meslekler, bazen de komediler sahneler.

Soyadı deyip geçmeyiniz.

YÖNETİM KURULU 4. BÜYÜK İŞÇİ TOPLANTISININ 31 TEMMUZ'DA SAMSUN'DA YAPILMASINI KARARLAŞTIRDI...

4. Büyük işçi toplantısı Samsun'da yapılacak

● 31 TEMMUZ TARİHİNDE TÜRK-İŞ'İN 34. KURULUŞ YILDÖNÜMÜ DE TÖRENLERLE KUTLANACAK

● GENİŞLETİLMİŞ BAŞKANLAR KURULU 1 - 3 AĞUSTOS'TA SAMSUN'DA TOPLANACAK

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, 11 Nisan 1985 tarihinde Konfederasyon ve bağlı sendikaların yönetim kurulları ortak toplantısında alınan kararlar istikametinde, dördüncü büyük işçi toplantısının 31 Temmuz Çarşamba günü Samsun'da yapılmasını kararlaştırdı.

Yönetim Kurulunun konuyla ilgili olarak aldığı kararlar, Genel Sekreter M. Sadık ŞİDE tarafından şöyle açıklandı :

«31 Temmuz, Konfederasyonumuz 34. kuruluş yıldönümüdür. Bu yıldönümü, Büyük Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak bastığı yerdeki anıta çelenk konularak başlayacak, aynı anda bütün bölge temsilciliklerimiz, Büyük Kurtarıncının anıtlarına çelenkler koyarak törenler düzenleyeceklerdir.

Samsun'daki törene sendikalarımızın Genel Başkanları, Başkanlar Kurulumuzun Üyeleri, 6. Bölge Temsilciliğimiz faaliyet alanındaki sendikalarımızın şube yöneticileri ve işyerlerindeki baştemsilciler ile temsilciler ve işçiler katılacaklardır.

Aynı gün, Samsun Eğitim Tesislerimizin salonlarında, büyük işçi toplantılarımızdan dördüncüsü düzenlenecektir.

Bu toplantıyı takiben, 1 ile 3 Ağustos tarihleri arasında, genişletilmiş Başkanlar Kurulu toplantımız yapılacak, çalışma hayatı ile ilgili son 18 aylık değerlendirme, TÜRK-İŞ yetkili kurullarının aynı dönemi içeren çalışmalarının sonuçları ele alınacaktır.

Genişletilmiş Başkanlar Kurulu toplantısına, Yönetim Kurulumuzca hazırlanmakta olan ve TBMM'nin yeni ycsama dönemindeki çalışmalarından beklentilerimizi kapsayan bir rapor sunulacaktır.

Hükümetie yapılan zirve toplantıları, sonunda, bugüne dek yerine getirilen ve getirilmeyen taleplerimiz de genişletilmiş Başkanlar Kurulunda ele alınarak değerlendirilecektir.

Yoğun bir programın görüşüleceği toplantıda ayrıca, tarım işçilerinin giderek artan sorunlarına ilişkin özel bir rapor da kurul üyelerinin bilgisine sunulacaktır.

Samsun genişletilmiş Başkanlar Kurulumuzun çalışma gündeminin önemli maddelerinden birisi de, bugüne kadar imzalanan, müzakere yahut arabuluculu safhasında olan veya grev noktasına gelen toplu iş sözleşmelerinin durumudur.

Bu konu ile ilgili olarak toplantı tarihine kadar Konfederasyona gelecek bilgiler ve ortaya çıkacak gelişmeler değerlendirilip Başkanlar Kurulumuzun bilgisine intikal ettirilecektir.

Genişletilmiş Başkanlar Kurulu buna ilâveten, önümüzdeki 18 ayın çalışma programını belirleyecektir. Eğitim, teşkilatlanma, mevzuat ve mali konulardaki yeni çalışma programı ile 11 Nisan kararlarının uygulamasına ilişkin plânlama da hazırlanmış olacaktır.

TÜRK-İŞ ihtisas büroları, Başkanlar Kuruluna sunulacak olan muhtemelen 100 sayfa civarındaki çalışma ve ek raporların hazırlanması konusunda görevlendirilmiştir.

Bu raporlar, Kurul üyelerine toplantıdan en az bir hafta önce ulaştırılmış olacaktır.»

Aynı işverene ait bir başka işyerinde çalışmasını sürdüren işçi için yeniden bildirgeye gerek yok

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
E. 1982/10-287
K. 1984/499
T. 2.5.1984

ÖZET : TARAFLAR ARASINDAKİ RÜCU DAVASINDA, SİGORTALININ İŞVERENE AIT İLK İŞYERİNDE ÇALIŞMAYA BAŞLAMASIYLA BİRLİKTE İŞE GİRİŞ BİLDİRGESİNİN VERİLMİŞ OLDUĞU GÖRÜLMÜŞTÜR. DAHA SONRA SİGORTALI ÇALIŞMASINA ARA VERMEDEN İŞVERENİN BİR BAŞKA İŞ YERİNE ATANMIŞTIR. BU DURUMDA, SİGORTALI İÇİN İKİNCİ KEZ İŞE GİRİŞ BİLDİRGESİNİN VERİLMEMİŞ OLMASI 506/10. MADDESİ GEREĞİNCE İŞVERENİN SORUMLULUĞUNU GEREKTİRMEZ.(506/26, 9, 10)

KARAR : Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü :

Sigortalı (Ş. T.), davalılardan (M. Ö.) yönetimindeki kamyonun sadmesine maruz kalarak ölmüştür. Davacı Sosyal Sigortalar Kurumu, hak sahiplerine bağladığı gelir ve masrafları, suç sayılır eylemi sonucu işkaza niteliğindeki sigorta olayına yol açan (M. Ö.)'den 506 sayılı Kanunun 26/2 ve 9. maddesine uygun şekilde işe giriş bildirgesi vermeyen işveren (T.) Ticaret'ten, sözü edilen Kanunun 10. maddesine dayanarak. müteselsilen istemiştir.

Davalı (M. Ö.) hakkındaki hüküm kesinleşmiş, öteki davalı (T.) Ticaret hakkındaki davanın reddine ilişkin olan hüküm ise, Özel Daire tarafından bozulmuş, ancak yerel mahkeme eski kararında direnmiştir.

Görülüyor ki, yerel mahkeme ile Özel Daire arasındaki uyuşmazlık «...aynı işverene ait, fakat Sosyal Sigortalar Kurumunun farklı şubelerinde kayıtlı işyerlerinden birinde çalışmakta olan sigortalı için, birinci işyerinde, 506 sayılı Kanunun 9. maddesine uygun şekilde işe giriş bildirgesi verildikten sonra, birinci işyerinin başka kişiye devri nedeniyle, orayla ilişkisini kesen işverenin, aynı sigortacılığı, hiç ara vermeden ve işbağıtı sona ermeden, ikinci işyerinde çalıştırmaya başlaması halinde, bu ikinci işyerinin kayıtlı bulunduğu Kurum şubesine de, anılan Kanunun 9. maddesi uyarınca yeniden işe giriş bildirgesi vermekle yükümlü olup olmadığı ve böyle bir bildirge daha

vermemiş olmasının, 506 sayılı Kanunun 10. maddesi hükmüne göre rücu tazminatı ile sorumlu tutulmasını gerektirip gerektirmediği...» noktasında toplanmaktadır.

Gerçekten, olayda sigortalı, işverenin Saray ilçesindeki Petrol Bayiği işyerinde, 1.8.1976 tarihinde işe girmiş ve o tarihte işe giriş bildirgesi verilmiştir. Bu işyeri, 31.8.1978 günü başka şahsa satılarak devredilmiş ve sigortalı o gün bu işyerinden ayrılmış ve işverenin İstanbul Fındıkzade'deki ikinci işyerinde, 1.9.1978'de hiç ara vermeden çalışmaya başlamış, bu işyerindeki çalışması için, ayrıca işe giriş bildirgesi verilmemiştir. İlk işyeri, Kurumun Tekirdağ, ikincisi İstanbul şubesinde kayıtlıdır. İş kazası, sigortalı ikinci işyerinde çalışmaya başladıktan yaklaşık bir sene sonra meydana gelmiştir.

Bu yönler, davada uyuşmazlık konusu değildir.

506 sayılı Kanunun 9. maddesinde öngörülen bildirimin amacı, Kanunun gerekçesinde de ifade edildiği üzere, işyerinde çalışmaya başlayanların, bir an önce Kuruma bildirilmesini, Kurumun bunları öğrenmesini ve sigorta sicil numarası vererek tescil etmesini ve bu sigortalı için özel bir dosya oluşturmaya ve böylece, sigorta hak ve yükümlülüklerinin kolayca yerine getirilmesini sağlamaktan ibarettir.

Sigortalı için, ilk işyerinde çalışmaya başladığında, süresinde işe giriş bildirgesi verilmekle, sigortalı Kuruma tescil edilmiş, sigorta sicil numarası verilmiş, özel dosyası oluşturulmuş ve ikinci işyerinden verilen

aylık ve 3 aylık prim bildireleriyle de, orada çalıştığı Kuruma duyurulmuş ve sigorta sicil numarası, bu bildirelerde gösterilerek bağlantı kurulmuş, primleri de eksiksiz ödenmiş olmasına nazaran yukarıda açıklanan amaç gerçekleşmiş ve ikinci işyerinden ayrıca işe giriş bildirgesi verilmemiş olmasında, bir sakınca doğmamıştır. Öte yandan, Kurumun bir bütün olduğunu, şubeleri arasında bağlantı kurması gerektiğini de kabul etmek zorunludur. Bu durum karşısında, ikinci işyerinden, ayrıca bir işe giriş bildirgesi düzenlenmemesi halinde, işvereni 506 sayılı Kanunun 10. maddesinde öngörülen tazminat yükümlülüğü ile karşı karşıya bırakmak, adalet ve nesafet ilkeleleriyle de bağdaşmamaktadır. Bu nedenlerle, ilk işyerindeki çalışması, 506 sayılı Kanunun 9. maddesine uygun şekilde işe giriş bildirgesi verilerek Kuruma duyurulmuş sigortalıların işbağıtı sona ermeden, aynı işverenin ikinci işyerinde çalışmaya başlaması halinde, bu işyerinden ikinci bir işe giriş bildirgesi verilmesine gerek olmadığı ve bu bildirgenin verilmemiş olmasının, anılan Kanunun 10. maddesi uyarınca işverenin sorumluluğunu gerektirmeyeceği sonucuna varılmalıdır.

O halde, davalılardan (T.) Ticaret hakkındaki davanın reddine dair karar yukarıdaki gerekçelerle onanmalıdır.

SONUÇ : Davacı Kurum vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile, direnme kararının yukarıda açıklanan nedenlerle ONANMASINA (...) 2.5.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Hizmetlerin birleştirilmesi yoluyla yaşlılık aylığına hak kazanan işçiye, borçlanılan askerlik süresinin de kıdem ödencesi verilmelidir

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E. 1984/10039

K. 1984/10237

T. 23.11.1984

ÖZET : 1974/14. MADDESİ, KIDEM ÖDENCESİ AÇISINDAN HİZMETLERİN BİRLEŞTİRİLMESİ İÇİN HİZMETİN NİTELİĞİNE HİÇ ÖNEM VERMEDEN, YALNIZCA EMEKLİ SANDIĞI YA DA SOSYAL SİGORTALAR YASASINA TABİ BİR HİZMET OLMASINI YETERLİ GÖRMÜŞTÜR. ASKERLİKTE GEÇEN SÜRE BORÇLANILDIĞINDA, SOSYAL SİGORTALAR YASASINA TABİ BİR HİZMET NİTELİĞİNİ KAZANIR. BÖYLE OLUNCA, HİZMETLERİN BİRLEŞTİRİLMESİ YOLUYLA YAŞLILIK AYLIĞINA HAK KAZANAN İŞÇİYE, BORÇLANILAN ASKERLİK SÜRESİNİN DE KIDEM ÖDENCESİ ÖDENMELİDİR. BORÇLANILAN ASKERLİK SÜRESİNİN İŞ SÖZLEŞMESİNİN KURULMASINDAN ÖNCE OLMASI, BU HUKUKİ SONUCU DEĞİŞTİRMEZ.

DAVA : Davacı, noksan ödenen kıdem tazminatının tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, varit olmayan davanın reddine karar vermiştir.

Hüküm süresi içinde duruşmalı olarak davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş ise de; HUMK'nun 438/1'inci maddesi uyarınca duruşma davetiyesi için yapıstırılacak posta pulu bulunmadığından duruşma isteğinin reddine ve incelemenin evrak üzerinde yapılmasına karar verildikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü :

KARAR : Davacı, hizmet aktinin kurulmasından önce yaptığı muvazzaf askerlik hizmetini Sosyal Sigortalar Kurumuna borçlandığını ileri sürerek, bu sürenin kıdem tazminatı hesabına katılması sonucu bakiye kıdem tazminatını istemiştir.

Mahkeme isteği reddetmiş ise de 1475 sayılı İş Kanunun kıdem tazminatını düzenleyici değişik 14'üncü maddenin 4 üncü fıkrasında aynen, «TC. Emekli Sandığı Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanununa veya yalnız

Sosyal Sigortalar Kanununa tabi olarak sadece aynı ya da değişik Kamu Kuruluşlarında geçen hizmet sürelerinin birleştirilmesi suretiyle Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık veya malüllük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan işçiye bu kamu kuruluşlarında geçirdiği hizmet sürelerinin toplamı üzerinden son Kamu kuruluşu işverenince kıdem tazminatı ödenir» hükmü getirilmiştir.

Yasa koyucu bu hükümle, hizmetlerin birleştirilmesi için hizmetin niteliğine hiç önem vermeden, sadece TC. Emekli Sandığı Kanunu veya Sosyal Sigortalar Kanununa tabi bir hizmet olmasını yeterli görmüştür.

Öte yandan, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 60'ıncı maddesine 1655 sayılı Kanunu 1 inci maddesiyle eklenen ve sonradan 2167 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle değiştirilen 2D' fıkрасıyla, sigortalıların er olarak silah altında geçen süreleriyle yedeksubay okulunda geçen sürelerinin istemleri halinde günün asgari ücreti üzerinden hesaplanacak primleri ödemeleri şartıyla prim ödeme gün sayısına ekleneceği kabul edilmiştir.

Bununla askerlikte geçen süreler de Sosyal Sigortalar Kanununa tabi sürelerden sayılmış ve böylece TC. Emekli Sandığı Kanunuyla da bir paralellik sağlanmak suretiyle 228 ve onun bazı maddelerini değiştiren 1214 sayılı Kanunlara ve sonradan bu Kanunların yerini alan 2829 sayılı Kanuna göre hizmetleri birleştirilmesinde nazara alınması gereken hizmetler haline getirilmiştir.

Böyle olunca, hizmetlerin birleştirilmesi suretiyle Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık aylığına hak kazanan işçinin kıdem tazminatında borçlanılan askerlik süresinin de nazara alınması gerekmiştir.

Borçlanılan askerlik süresinin hizmet sözleşmesinin kurulmasından evvel olması bu hukuki sonucu değiştirmez. Dairemizin görüşü bu doğrultuda kesinlik ve tutarlılık kazanmıştır.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen sebeple davacı yararına BOZULMASINA, 23.11.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Katsayı 49 Sosyal Yardım 12.917.-TL.

O. NURİ TEKMAN
Türk-İş Sos. Güv. Uz.

Resmi Gazete'nin 19.6.1985 günlü sayısında, 15.6.1985 tarih 85/9593 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile «1985 mali yılının ikinci yarısı için 49 katsayısı uygulanacağı ve yakacak yardımının da 15.500 lira olarak ödeneceği» kararı yayınlanmıştır.

Sosyal Sigortalar Kanunu'nun, bu kanuna 2472 sayılı Kanunun 17 nci maddesi ile eklenen Ek Madde 1 hükmüne göre katsayı, Sosyal Sigortalar Kanunu gereğince aylık ve gelir alanlara da 1.7.1985 tarihinden itibaren aynen uygulanacaktır.

Sosyal yardım zammı da, yine 2422 sayılı Kanunun 17 nci maddesi ile eklenen ve 2795 sayılı Kanunla değişik Ek Madde 5'in (a) fıkrasının;

«a) 506 sayılı Kanun ile ek ve değişikliklerine göre iş kazaları ile meslek hastalıkları, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından gelir veya aylık alanlar ile 991 sayılı Kanunla Kuruma devredilen sandıklar mevzuatına göre aylık alanlara her ay sosyal yardım zammı olarak 5.000 lira ödenir. 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre bağlanan emekli, adi malûllük, vazife malûllüğü, dul ve yetim aylığı alanlara ödenen sosyal yardım zammında yapılacak değişiklikler, bu madde uyarınca ödenmekte olan sosyal yardım zammına aynı oranda yansıtılır.»

hükmü gereğince; T.C. Emekli Sandığı Kanununa göre ödenmekte olan sosyal yardım zammı 15.500,00 lira olacağından; sosyal Sigortalar Kanununda belirtilen 5.000,00 lira sosyal yardım zammı döneminde, T.C. Emekli Sandığının ödediği sosyal yardım 6.000.— lira olduğundan 6.000,00 TL. sosyal yardım zammındaki 9.500,00 TL.lik artış % 158,33 oranında oldu-

ğu için, Sosyal Sigortalar Kanunu gereğince 5.000,00 olan sosyal yardım zammı esas alındığında aynı orana göre 1.7.1985'den itibaren Sosyal Sigortalar Kurumunun ödeyeceği sosyal yardım zammı da (5.000,00 x % 158,33 =) 12.917,00.— TL. olacaktır.

Bu duruma göre, Sosyal Sigortalar Kurumu 1985 Temmuz ayı için aylık farkı ile sosyal yardım zammı farkını 15.7.1985'den itibaren varilecek aylıklar ile ödeyecektir.

Ödenecek yeni aylığınızı halen yürürlükteki gösterge tablosundaki sayılar esas alınarak 49 katsayısına göre katsayı (1) aylık oranı (% 1) esasına göre düzenlenen tablo vasıtasıyla hesaplayabiliriz.

YENİ AYLIKLAR

Herhangi bir kişinin aylığı, aylığına esas olan derece ve kademenin tablodaki karşılığının aylık oranı ile çarpımına, yeni sosyal yardım zammı 12.917,00 liranın ilâvesi suretiyle bulunacaktır.

Örneğin 3 üncü derece 6 ncı kademededen ve % 76 oranında aylık alan, bir emeklinin yeni aylığı, tabloda 3 üncü derece 6 ncı kademenin karşılığı olan 505,68 sayısının aylık oranı 76 ile çarpım olan (505,68 x 76 =) 38.431,68'in kuruşunun liraya tamlanması ile bulunan 38.431,00 liraya yeni sosyal yardım zammı 12.917,00 liranın ilâvesi ile bulunan (38.431,00 + 12.917,00) — 51.348,00 lira olacaktır.

Bu durumda en düşük emekli aylığı da 12 ncı derece 1 inci kademenin karşılığı olan 284,2 sayısının 70 ile çarpımı (284,2 x 70 =) 19.894,00 liraya yeni sosyal yardım zammı 12.917,00 liranın ilâvesi ile (19.894,00 + 12.917,00 =) 32.811,00 lira olacaktır.

YENİ UYGULAMA TABLOSU ARKA SAYFADA

49 KATSAYISINA GÖRE % 1 ORANINA DÜŞEN AYLIK TABLOSU

Derece	K A D E M E L E R											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	542,92	544,88	546,84	548,8	550,76	552,72	554,68	556,64	558,6	—	—	—
2	519,4	521,36	523,32	525,28	527,24	529,2	531,16	533,12	535,08	537,04	539	540,96
3	495,88	497,84	499,8	501,76	503,72	505,68	507,64	509,6	511,56	513,52	515,48	517,44
4	472,36	474,32	476,28	478,24	480,2	482,16	484,12	486,08	488,04	490	491,96	493,92
5	448,84	450,8	452,76	454,72	456,68	458,64	460,6	462,56	464,52	466,48	468,44	470,4
6	425,32	427,28	429,24	431,2	433,16	435,12	437,08	439,04	441	442,96	444,92	446,88
7	401,8	403,76	405,72	407,68	409,64	411,6	413,56	415,52	417,48	419,44	421,4	423,36
8	378,28	380,24	382,2	384,16	386,12	388,08	390,04	392	393,96	395,92	397,88	399,84
9	354,76	356,72	358,68	360,64	362,6	364,56	366,52	368,48	370,44	372,4	374,36	376,32
10	331,24	333,2	335,16	337,12	339,08	341,04	343	344,96	346,92	348,88	350,84	352,8
11	307,72	309,68	311,64	313,6	315,56	317,52	319,48	321,44	323,4	325,36	327,32	329,28
12	284,2	286,16	288,12	290,08	292,04	294	295,96	297,92	299,88	301,84	303,8	305,76

M. Alaaddin ASNA (Sağdan ikinci) ve tartışmacılar İstanbul'daki Basın ve Halkla İlişkiler Sempozyumunda görülmöyorlar

TÜRK-İŞ/AAFLI TARAFIN-
DAN 25-27 NISAN 1985'DE
ORTAKLAŞA DÜZENLENEN
«BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER
SEMPOZYUMU'NDA M. ALAAD-
DİN ASNA BİR TEBLİĞ SUNDU.

BU TEBLİĞİ BU SAYIMIZDA
AYNEN YAYINLARKEN, DİĞER
TEBLİĞLERİ DE GELECEK SA-
YILARIMIZDA BİLGİLERİNİZE
SUNACAĞIZ.

Kamuoyu oluşturmada çağdaş yöntemler

Arkeolojik ve antropolojik bulguların dünyada dört bin yıllık geçmişe sahip olduğunu gösterdiği halkla ilişkiler sanatı, bugünkü niteliği ile 20 yüzyılın ortalarına doğru A.B.D.'de başlayarak yaygınlaşmış, Türkiye'ye ise 1960'larda girmiştir.

Kamu kuruluşlarının basın aracılığı ile halkla ilişki kurması fikri ise daha eskilere dayanır. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü ve Milli Savunma Bakanlığı Basın ve Halkla Münasebetler Daire Başkanlığı, dış politika ve silahlı kuvvetler ile ilgili gelişmeler konusunda kamuoyunu aydınlatmak, basının sorularını yanıtlamak ve basında bu iki bakanlık hakkında çıkan haberleri derlemek amacıyla kurulmuştur. Her alanda olduğu gibi basınla ilişkiler alanında da Silahlı Kuvvetlerin öncülüğü, Genelkurmay Başkanlığında ve İstanbul'daki 1. Ordu Komutanlığında kurulan Basın İrtibat büroları ile kendini gösterir. 1950'lerde kurulan bu irtibat büroları, daha sonra genişletilerek Basın ve Halkla Münasebetler büroları biçimine dönüşmüştür.

27 Mayıs devrimi, Yassıada Duruşmaları gibi olaylarda bu bürolar basın için çok yararlı bir bilgi kaynağı olarak çalışmışlardır.

Halkla İlişkiler çalışmasının tüm boyutları ile uygulandığı ilk kuruluş

M. Alaaddin ASNA

ise Devlet Plânlama Teşkilâtıdır. 91 sayılı yasa ile 1961'de kurulan D.P.T.'nin kuruluş şemasında Koordinasyon Dairesi Başkanlığına bağlı olarak Yayıncılık ve Temsil Şubesi de yer almıştır. Plânlı kalkınma fikri üzerinde kamuoyu oluşturmak göreviyle kurulan bu şube, bir kuruluş yasasında yer alan ilk halkla ilişkiler ünitesidir. 1964 yılında kurulan Nüfus Plânlaması Genel Müdürlüğü'nde de Tanıtma ve Halk Eğitimi daire adıyla ve doğrudan Genel Müdüre bağlı olarak kurulan halkla ilişkiler ünitesinin görevi de doğum kontrolü ve aile plânlaması fikrinin topluma yerleştirilmesi idi.

Görüldüğü gibi bu iki kamu kuruluşu da Plânlı Kalkınma ve aile plânlaması gibi Türkiye için çok yeni iki konunun kamuoyuna tanıtılması ve destek bulması için özel halkla ilişkiler ünitelerine bünyelerinde yer vermişler, yani plânlama çalışmaları yanında halkla ilişkiler çalışmalarına da ihtiyaç duymuşlardır.

Ortaklar düzenli ve yüksek kâr dağıtımı beklerler. Her yıl, zamanında ve başka kuruluşlara göre yüksek temettü alan ortaklar daha çok hisse

senedi almağa ve kuruluşu yakınlarına övmeğe başlar.

Bayilerin ve yan sanayi maddesi sağlayan küçük işyerlerinin istekleri de kendilerine özgüdür. Bayie zamanında mal teslimi, uzun taksit olanakları, yan sanayiciye zamanında ödeme, artan sipariş, süre toleransı vs... Kuruluş iyi bir plânlamayla bu istekleri karşılayabilirse bu hedef kitlelerle daha sağlıklı ilişkiler sürdürebilir.

Kuruluşun içinde bulunduğu toplumun talepleri ise farklıdır: Sosyal çalışmalara katkı, kentin gelişimi ile ilgili projelerde maddesel yardım, daha geniş iş olanakları yaratılması, karşılıklı ilişkilerde güler yüz ve iyi davranış vs... Bunlar sağlanırsa toplum kuruluşu sahip çıkar, iyi bir «evsahibi» olarak çalışır.

Görüldüğü gibi Halkla İlişkiler tek yönlü, kolay bir fonksiyon olmaktan uzaktır ve yönetimin öteki fonksiyonları ile iç içe yürümek zorunda olduğu için kuruluş içinde mühendislik, maliye, personel, levazım gibi tek amaçlı çalışmalardan farklı ve karmaşık bir görevdir.

«Halkla İlişkiler» dediğimiz görev, özel ya da tüzel kişinin, yani bir insanın, derneğin, özel kuruluşun ya da kamu kuruluşunun karşılıklı iş yapmak durumunda olduğu gruplarla ilişkiler kurması, varsa ilişkilerini geliştirilmesi için gösterilecek çabalarıdır.

İster kişinin (özel ya da tüzel) kendisi, isterse onun adına çalışan başkaları tarafından yapılsın, bu iş çeşitli tekniklerin kullanılmasını, çeşitli yolların izlenmesini, çeşitli matematik çabalara girişilmesini gerektirir. İşte bunun içindir ki «Halkla İlişkiler» bugün bir çok ülkede bir meslek, bir öğrenim dalı haline gelmiş, Üniversitelerde okutulan dersler arasında yer almıştır. Deyimin İngilizcesi «Public Relations», Fransızcası «Relations Publiques»dir: İngilizcedeki «Public Relations» halkla ilişkileri anlamına gelmektedir. Bilindiği gibi her iki dilde de «Relation» ilişki (Relations çoğul): Public (Fransızcadaki Publique) ise halk, kamu anlamına gelmektedir. Fransızca deyimle halkın «Publiques» yani çoğul olarak kullanılışı ilginçtir. Bir halktan değil bir köç halk'tan, «halklar'dan söz edilmektedir. Doğrusu da budur. Çünkü ilişki kurulacak kitleyi halk değil, gurup, insanlar topluluğu olarak ele almak daha doğru olur. Guruplar ise özelliklerine göre çeşitlidirler.

Bir başka deyimle, Halkla İlişkiler denen oluşum içinde iki uç vardır. Bir tarafta bir özel ya da tüzel kişi, karşı tarafta bu kişinin ilişki kurmak istediği ya da var olan ilişkilerini geliştirmeye çalıştığı kitle, Bu kitle, küçük ya da büyük bir grup, ekonomide bir sektör, bir ülkenin tüm erkekleri, ya da tüm insanları, yani koca bir ulus olabilir. İşte Fransızca değişimindeki «halklar» ya da «gruplar»dan anlaşılması istenen budur.

İngilizce deyimde ise bu gruplardan bir teki, yani bir tek «halk» alınmış ve onunla kurulacak, geliştirilecek ilişkiler söz konusu edilmiştir.

İşte bu iki uç arasında bir akım vardır. Başlangıçta tek yönlü olan bu akım zamanla gelişerek iki yönlü olmağa başlayacak ve uçlar arasında karşılıklı olarak «birşeyler» gidip gelecektir. Bu akımların başlatılması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi için bir takım çabalar gerekecektir. Tek yönlü akımın ucundaki kitleyi tanımak, o kitlenin davranışlarını, tepkilerini önceden sezebilmek, bunlara bağlı olarak akıma gerekli düzeltmeleri ve gelişmeleri yapmak, akım iki yönlü olarak işlemeğe başlayınca karşıdan gelen akımları değerlendirmek, zamanla akımların etki alanını genişletmek vs.

Bu çabaların içine araştırma girecektir, laboratuvar girecektir, matematik girecektir, radyo girecektir, gazete girecektir, kilometrelerce gezmek girecektir, yasalar, yönetmelikler, baskı gurupları, siyasal çabalar girecektir vs. İşte bu geniş alandaki koşunun adı iki kelime ile «Halkla İlişkiler»dir.

Sözlüklerde «Halkla İlişkiler»in şu cümlelerle tanımlandığını görürüz: «Kişinin ya da bir kurumun halkla ilgisini geliştirme ve anlama yolundaki çabalar.» (Encyclopedia Britannica Cilt 18)

«Kişi, şirket ya da bir kurumla halk arasındaki karşılıklı anlayış ve iyi niyeti geliştirme bilimi ya da sanatı» («Webster's Seventh New Collegiate Dictionary») «Bir sanayi kolu, sendika, şirket, meslek grubu, hükümet ya da bir başka kuruluşun müşterileri, işçi, ortak gibi özel kamu gurupları ya da geniş anlamda halk ile, sağlam ve verimli bağlar kurup bunları geliştirerek, kendisini çevresine yerleştirme ve topluma tanıtmaya için giriştiği çabalar» (Webster's New International Dictionary)

Bir Profesör, Byorn Christian, «Halkla İlişkiler»in «Halkı haberleşme yoluyla bir kuruluşun lehine düşünmeğe, onu desteklemeğe itmek, bu yolda etkilemek» olduğunu söylemektedir. Bir yazar, Herbert Baus, «Halkla İlişkiler»in «Bir kuruluşun kişiliği, siyaseti ve bu siyaseti uygulamaya çabası olduğunu» ileri sürmektedir. Bir başka profesör, Emerson Reck, bu konuda şöyle demektedir: «Halkla ilişkiler» güdülecek politikayı, sunulacak hizmetleri, yapılacak işleri, bireyler ve gurupların yararına uygun şekilde plânlama için sürekli olarak geliştiren bir oluşumdur. Yararları düşünülen bireyler ve gurupların bu oluşumu geliştirecek kişi ve kurumlara gösterecekleri iyi niyet ve güven «Halkla ilişkiler» çabasının başlıca amacıdır. İkinci olarak, «Halkla ilişkiler», bu düşünceler gözönünde tutularak hazırlanan politikaların, uygulanacak hizmetlerin ve çabaların iyice anlaşılacak ve makbule geçecek değerlendirilmeğe, bireyin ya da kuruluşun güttüğü politikayı ve eylemlerini kamu yararı açısından sınıflandırmaya, halk tarafından anlayış ve kabul görececek bir iş programının izlen-

mesine yardım eder.» Bir Fransız yazar, Dumont - Frenette konumuzu şöyle tanımlamaktadır: «Halkla ilişkiler, bir bilim ve çeşitli insan gurupları arasında karşılıklı yararların korunmasını sağlayacak uyumu geliştirme sanatıdır. Kamu ya da özel bir şirket ya da başka bir kuruluşun, eylem alanına giren kişiler ya da guruplarla karşılıklı yararları gözönünde tutarak güçlü bir denge kurma görevidir.»

Bu alanda en çok sözü edilen öteki tanımlamalar da şunlardır:

«Halkla ilişkiler, belirtilmiş hedef kitleleri etkilemek için hazırlanmış, plânlı, inandırıcı haberleşme çabasıdır.»

«Halkla ilişkiler, bir kuruluşu, çalışanlara, müşterilere, bağıntılı olduğu kişilere sevdirmek ve saydırma sanatıdır.»

«Halkla ilişkiler, düşüncelerin istenen sonuçları yaratması amacı ile çeşitli guruplara ustaca aktarılması, becerikli bir haberleşme oluşumunun gerçekleşmesidir.»

«Halkla ilişkiler, halkın neyi sevdiğini öğrenip onu daha çok yapmak, neden hoşlanmadığını bilip onu yapmamaktır.»

«Halkla ilişkiler, çeşitli halk guruplarının tutumlarını ölçen, değerlendiren ve anlamlandıran, bir kuruluşun yaptığı işleri, programını, güttüğü politikayı ve personelini halka tanıtmaya ve benimsetmenin önem ve gereğinin yöneticilerce anlaşılmasını sağlayan, bu gereği çeşitli halk guruplarının ilgi ve amaçları ile bağdaştıracak ve kamuoyunun anlayış ve desteğini kazanan bir program geliştirip uygulayan ve sonuçları değerlendiren bir davranış bilimi, bir uygulamalı sosyal bilimdir.»

«Halkla ilişkiler, halkı belli bir tutumu kabule, ya da belirli bir uygulama yolunu izlemeğe inandırma sanatıdır ve yöneticilikle sıkı bağlantısı vardır.»

«Doğru olanı yapıp halk tarafından beğenilmektir.»

«Halkın kabul edeceği eylemler ve karşılıklı haberleşme oluşumunun yardımıyla kamu cıyını etkilemek için girişilen plânlı çabalardır.»

Son olarak, 1944'den beri Glenn ve Denny Griswold tarafından ABD'de yayınlanmakta olan Public Rela-

tions News adlı ünlü meslek dergisinin tanımlamasını verelim :

Halkla ilişkiler, yöneticiliğin halkın davranışlarını değerlendiren, kişinin ya da kuruluşun gütiüğü politika ve eylemleri kamu yararı ile bağdaştıran ve halkın anlayış ve desteğini kazanacak bir iş programı düzenleyip uygulayan yanıdır.

Birbirinden çok ufak nüanslarla ayrılan bu tanımlamaları daha çoğaltmakta fayda görmüyor ve genel bir tanımlamaya varmakla yetiniyoruz :

«Halkla ilişkiler, özel ya da tüzel kişilerin belirtilmiş kitlelerle dü-rüst ve sağlam bağlar kurup geliştirerek onları olumlu inanç ve eylemlere yönlendirmesi, tepkileri değerlendirerek tutumuna yön vermesi, böylece karşılıklı yarar sağlayan ilişkiler sürdürme yolundaki plânlı çabaları kapsayan bir yöneticilik sanatıdır.»

Hem bizim açıklamalarımızdan, hem de yukarıda aldığımız birkaç tanımlamadan çıkarılabilecek bu sonuç, «Halkla ilişkiler» dediğimiz oluşum içinde üzerinde durulması gereken birkaç ögenin bulunuşudur.

1 — Bunlardan birincisi, «karşılıklı» olmalıdır. Hedef kitleyle ilişki kuran kişi, ya da kuruluş, karşısındaki kitleye «brişey» verirken, o kitleden bir başka «şey» de almaktadır. Bunun en basit örneği, bir tanıtma kampanyasında kitleye verilecek bilgi'nin, kampanya konusu olan nesne ya da eylem'e duyulan ilgi şeklinde geri gelmesidir. Demekki bu oluşumda iki uç arasında karşılıklı akım ve bunun sonucu olarak karşılıklı yarar vardır. Bu da çalışmalarımızın doğruluğuna bağlıdır.

2 — Bu karşılıklı ilişkinin, «kitleyle ilişki» kuran uç için getirdiği yarar, karşı kitlenin güvenini, desteğini, hiç değilse anlayışını ve ilgisini kazanmaktır. Öyleyse bu ilginin en azından) kazanılması, çabaların başlıca amacıdır.

3 — Kazanılan ilginin değerlendirilmesi, Halkla ilişkiler'de girilen önemli bir çabadır. Bu değerlendirme yapılabilirse, sadece tanıtmayı yapan ucun karşısındaki kitleye yeni şeyler öğretmesi değil, o kitle hakkında da her zaman kullanılacak şeyler öğrenmesi sağlanmış olur.

4 — Tanımlamalardan çıkarıla-

cak bir başka öge de, hedefimiz olan kitleyi etkilemek, onu belirli bir inaniş ya da eyleme itmek görevidir. Bu çabayı «beyin yıkama» işlemi ile karıştırmamak gerekir. Çünkü yukarıda belirttiğimiz gibi, halkla ilişkiler içinde yapılan şey, gerçekleri ortaya koyarak tanıtılacak kişi, ya da eylemi açık ve ayrıntılı şekilde karşımızdaki kitleye gösterebilmektir. Bunu yoparken karşıdan gelen tepkiler de dikkate alınacak, tanıtılacak eylemde halkın beğenmediği özellikle düzeltilecek, yani karşılıklı akımların vericiye gelen parçası değerlendirilerek sonuçlardan yararlanılacaktır. Bu arada tanıtma için kullanılan mesajlarda ve kanallarda gerekli düzeltmeler yapılacak ve oluşum sürdürülecektir. Demek ki halkla ilişkiler kuru bir propaganda bombardımanı değildir. Verici ile alıcı kitle arasında karşılıklı bir akım vardır ve verici de bu akımdan yararlanmaktadır. Amaç ise, demin belirtildiği gibi karşı kitleyi inandırabilmek, etkileyebilmek onu bir eyleme (kampanyayı destekleme, oy verme, askere gitme, toto oynama, bir malı satın alma, Kızılay'a yardım etme vs.) dü-rüst yollardan itebilmektir.

Türkiye'de Devlet Plânlama Teşkilâtı ve Nüfus Planlaması Genel Müdürlüğü gibi kamu kuruluşlarından sonra yabancı sermayeli şirketlerin ve bankaların öncülüğünde özel sektörde de kurulmağa başlanan Halkla ilişkiler üniteleri bir «moda akımı» biçiminde yaygınlaşarak yozlaşma noktasına gelmiştir. Bunun nedeni, bilinçli kuruluşlar dışındaki özel şirketlerin Halkla ilişkiler ünitelerini ya «başka şirketlerde var bende de olsun» düşüncesiyle ya da «adama iş bulma» amacıyla kurmalarıdır.

Böylece Koç, Sabancı, Eczacıbaşı, Yaşar gibi büyük holdinglerde bilimsel çalışma gösteren halkla ilişkiler üniteleri, pek çok kuruluştaki eş-dost, kartvizitliler ve sosyete hanımları ile doldurulmuştur.

Oysa yukarıda da belirtildiği gibi, halkla ilişkiler mesleği dünyada bir moda olarak değil, ihtiyaçların zorlaması ile kuruluşlara girmiştir. Halkla ilişkiler çalışmasını vazgeçilemeyecek bir olgu, Halkla ilişkiler uzmanı veya ünitesini kuruluşunun ayrılmaz bir parçası olarak gören yö-

netici, hukuk, mühendislik, sağlık gibi uzmanlık ünitelerine adam seçerken göstereceği titizliği, halkla ilişkiler elemanı alırken de göstermek zorunda olduğunu bilir.

1963'da Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesine bağlı Basın Yayın Yüksek Okulu'nun açılması ve içinde Halkla ilişkiler eğitimi veren ayrı bir bölüm kurmasıyla üniversite düzeyinde eğitimi başlamış ve kısa zamanda halkla ilişkiler eğitimi veren yüksek okulların sayısı ikisi Ankara, ikisi İstanbul ve biri İzmir'de olmak üzere 5'e yükselmiştir. Bugüne kadar bu okullarda konuyu bilimsel olarak öğrenen binlerce mezunun çok azı halkla ilişkiler dalında iş bulabilmişken, kuruluşlarda eski güzellik kraliçeleri, sinema artistleri, konken derneği başkanı hanımlar veya oğul - bacanak - enişte grupları halkla ilişkiler görevi almakta, başarısız oldukları için de bu yöneticilik sanatına güvenin sarsılmasına yol açmaktadırlar.

Herkesin yapabileceği bir iş olduğu sanılan halkla ilişkiler, baştaki tanımlardan da anlaşılacağı gibi karmaşık bir konudur.

Halkla ilişkiler elemanının görevi sadece,

- Kokteyllere katılmak değildir,
- Gazetelerin cemiyet haberlerinde ve magazinlerde kendinden söz ettirmek değildir,
- Büyük otellerin barlarında içki içmek değildir,
- Doğum günü partisi, defile düzenlemek değildir,
- Broşür dağıtmak değildir,
- Davetiye bastırmak değildir,
- Derneklerde kulüplerde görev almak değildir,
- Armağan vermek değildir,
- Müşteri ziyaretleri değildir,
- Okullarda yarışma düzenlemek değildir.

Türkiye'de halkla ilişkiler alanında başka bir uygulama da, şirketlerin bu görevi de reklam ajanslarına vermeleridir. Oysa reklam ve halkla ilişkiler farklı konulardır. Reklam malı tanıtarak satışını arttırmayı amaçlayan, halkla ilişkiler ise kuruluşu kamuoyuna tanıtarak güven ve destek sağlayan ve mal satışı ile doğrudan ilgilanmeyen bir çalışmadır. Bir halkla ilişkiler firmasının reklam çalışma-

sına girmesi düşünülemediği gibi reklam firması da halkla ilişkiler denilen uzmanlık dalına el atmamalıdır.

Halkla ilişkiler elemanı kuruluş politikasının çizilmesine yardımcı olmak için en üst düzey yöneticiye kamuoyundan bilgi ve izlenim taşıyan ve bu politikayı kamuoyuna ileten kişi olarak yöneticinin sağ koludur. Kuruluş şemasında en üst yöneticiye yakın olmak zorundadır.

Kuruluş ile kamuoyu arasındaki dialoğun kurulmasında en etkin araç yazılı ve sözlü basındır. Basının kuruluş hakkında kamuoyunu haberdar etmesi için de haber niteliği taşıyan olaylar yaratılmalı ve bu olaylar basına etkili bir biçimde yansıtılmalıdır. Bu

açdan halkla ilişkiler uzman için gazetecilik deneyimi veya eğitimi zorunlu bir niteliktir. Yaratılacak olayın haber değeri taşıması hem topluma yararlı olmasına hem de basına haber tekniği kuralları içinde yansıtılmasına bağlıdır. Haber metni, fotoğraf gibi yardımcı malzeme, olayın günü ve saati gibi konulara önem verilmelidir.

Seminer, konferans, burs, araştırma, yarışma, bağış, kültürel faaliyetler, ödül, fabrika açılışı gibi endüstriyel olaylar, okul ve park gibi toplumsal girişimler, haber niteliği taşıyan olayların başında gelir.

Bu olayların kamuoyuna etkin biçimde yansıtılması ise halkla ilişkiler

elemanının basın çevreleri ile ilişkilerinin sağlamlığına, dolayısıyla gazetecilik deneyim ve bilgisine bağlıdır.

Türkiye'de son yıllarda basın aracılığı ile kamuoyuna etkin biçimde yansıtılan başarılı halkla ilişkiler kampanyaları için şu örnekler hatırlanabilir :

Anadolu Medeniyetleri Sergisi, Uluslararası İstanbul Festivali, Tofaş, Eczacıbaşı, Lassa, Şişe-Cam, Çukurova fabrikaları açılışları Türk Eğitim Vakfı Çelenk Bağışı, Eczacıbaşı Spor ve Sabancı Eğitim faaliyetleri, Koç 50. Yıldönümü, Turing Kurum Restorasyon çalışmaları, İş Bankası ve Simavi Vakıf ödülleri, Akbank ve Yapı Kredi Kültür çalışmaları.

SAKAT ÇALIŞTIRMAYAN İŞVERENE, CEZA YOK

- İŞ KANUNU'NUN 25. MADDESİ'NİN UYGULANMASINA İLİŞKİN TÜZÜK YÜRÜRLÜĞE GİRMEDİĞİ İÇİN SAKAT VE ESKİ HÜKÜMLÜ ÇALIŞTIRMAYAN İŞVERENLERE CEZA VERİLEMİYOR.

Şişli Cumhuriyet Savcılığı, sakat ve eski hükümlü çalıştırmayan işveren hakkında konuya ilişkin tüzük yürürlüğe girmedikçe ceza istemiyle soruşturma açılmayacağına karar verdi.

İstanbul Çalışma Bölge Müdürlüğü'nün başvurusunu değerlendiren Şişli Cumhuriyet Savcılığı İş Kanunun 25. maddesinin uygulanmasına ilişkin tüzüğün henüz yürürlüğe girmemesi nedeniyle sakat ve eski hükümlü çalıştırmayan işverenler hakkında suç isnadında bulunmanın mümkün olmadığı sonucuna vardı. Savcılık bu gerekçeyle Bölge Çalışma Mü-

dürlüğü'nün işveren hakkında kamu soruşturması talebini reddetti.

— İŞ KANUNUNDAKİ HÜKÜM

İş Kanununun 25. maddesi, 50'den fazla işçi çalıştıran iş yerlerinde işçi sayısının % 2'si kadar sakat, aynı oranda da eski hükümlünün çalıştırmasını öngörür. Aynı madde sakat ve eski hükümlü çalıştırmanın özel şartlarının tüzükle belirlenmesini de hükme bağlıyor.

1475 sayılı iş kanununda 29 Temmuz 1983'de yapılan değişiklikten önce sakat ve eski hükümlülerin çalışma esaslarının yönetmelikle belirleneceği kaydedilmiş, bu hükme uygun

yönetmelik uygulanmaya konulmuştur. 1983 yılındaki değişiklikte düzenlemenin «Yönetmelik» yerine «Tüzük» le yapılması öngörülmüştür. İlgili tüzüğün bu güne kadar çıkarılmaması sakat ve eski hükümlü çalıştırma konusundaki sorumluluğu geçici olarak ortadan kaldırma ihtimali doğrudan bir boşluk yarattı.

— ESKİYE DÖNÜŞ

28 Temmuz 1967 tarihinde 921 sayılı iş kanununda da sakat ve eski hükümlü çalıştırılmasına ilişkin maddede, ayrıntıların tüzükle belirlenmesi öngörülmüştür. Ancak ilgili tüzük, 1967 yılından 1475 sayılı İş Kanununun kabul edildiği 25 Ağustos 1971'e kadar çıkarılamayınca, düzenlemenin «yönetmelik»-le yapılması yeterli görülmüştür.

Demokrasi

EMOKRASİ, onu içine sindirenlerin, tüm kurallarının eksiksiz uygulanması için kendine düşen görevi yerine getirenlerin hayat verebildikleri rejimdir.

Demokrasi, sadece bir kavram olarak değerlendirilen, «bu rejim demokrasi-dir» demekle yetinilebilen bir toplum düzeni değildir.

Bir ülkede demokrasiden sözedilmesi için; o ülkedeki sosyal ve siyasal yapının görünümü, insan haklarına saygı, devlet - yurttaş arasındaki karşılıklı vecibelerin nasıl yerine getirildiği, kısaca «düzen»in nasıl işlediği kriter olarak ele alınır.

Şayet bir ülkede; geçmişin acı tecrübelerine rağmen, hükümetin bazı Bakanlıkları partizanlığın odak noktası haline gelmişse, Bakanlığa bağlı kuruluşlarda, siyasi görüş farklılığı nedeniyle insanlar hallaç pamuğu gibi atılıyorsa,

Çalışma hayatı ile ilgili ve sorumlular, Bakan, Müsteşar, Müsteşar Yardımcıları, Genel Müdürler her gün yeni yeni tartışma ve huzursuzluk kaynağı konuları gündeme getirmekten zevk alır hale gelmişse,

Hür sendikacılık düzenini yıkmak, kamu kesiminde çalışanları sendikal güven-

ceden yoksun bırakmak için her sabah bir yenisi aranan ve uygulamaya konulan kararlar, sahiplerini rahatsız etmiyorsa,

İşçi ve işverenin primleriyle kurulan sağlık tesisleri üzerinde, mülkiyet hakkı olmayan, işletme hakkı da bulunmayan insanlar tarafından «gasb» girişimleri pervasızca sürdürülebiliyorsa,

Grev hakkı kağıt üzerindeyse,

Toplu sözleşme düzenine müdahaleler Hükümet politikası haline gelmişse,

İşçi sendikası yöneticiliği işçilikten sayılmıyor ve sendikaların yönetim kadroları tayin-atama sistemine dönüştürülmek isteniyorsa,

Basın bazı haberleri veremiyorsa,

Devletin Radyo ve Televizyonu kuralları çemberi içinde vatandaş yeterli olup-bitenlerden aydınlatamıyorsa,

Üstelik, rejimin adı da DEMOKRASİ ise,

O ülkede rejim sancılıdır.

Demokrasi yeterince içe sindirilememiş demektir.

Demokrasi, en üst Devlet yöneticisinden, sokaktaki sade vatandaşa kadar düşünülmüş ve eylemde paylaşıldığı zaman değer kazanır, hayat bulur.

TÜRK-İŞ

TÜRK-İŞ VE BAĞLI SENDİKALAR

	TÜRK-İŞ Gen. Bşk. : SEVKET YILMAZ Boyındır Sok. No: 10 Telf. : 33 31 25 - 26 27 28/29 ANKARA	14	DOK GEMİ-İŞ Gen. Bşk. : NAZİM TUR Büyükdü Langa Fabrika Sok. No. 13 Telf. : 526 88 96 - 527 86 92 Yenikapı/İSTANBUL
01	TARIM-İŞ Gen. Bşk. : ZEYNEL İRMAK Necatibey Cad. 22 Telf. : 29 56 86 - 87 Sıhhiye/ANKARA	15	YOL-İŞ Gen. Bşk. : BAYRAM MERAL İzmir Cad. 22/25 Telf. : 18 05 95 - 25 78 64 - 25 38 07 ANKARA
02	TÜRKİYE MADEN-İŞ Gn. Bşk. MUSTAFA ORHAN Strasbourg Cad. 7/3-4-5 Sıhhiye/ANKARA Telf. : 29 75 22 - 29 17 32 - 30 22 15 - 30 22 16	16	TES-İŞ Gen. Bşk. : ORHAN ERCELİK Meşrutiyet Cad. Karanfil Sok. 34 Telf. : 34 49 87 - 88 - 89 / 18 58 89 Bakanlıklar/ANKARA
02	GENEL MADEN-İŞ Gn. Bşk. : MEHMET TEZER Mithatpaşa Cad. Okul Sok. Telf. : 2002 ZONGULDAK	17	TEZKOOP-İŞ Gen. Bşk. : NURETTİN SARİPOLAT Necatî Bey Cad. Sezenler Sok. 2/16 Telf. : 29 67 97 - 29 47 99 Sıhhiye/ANKARA
03	PETROL-İŞ Gn. Bşk. : CEVDET SELVİ Yıldız Posta Cad. Evren Sitesi D Blok Telf. : 167 46 86 Gayrettepe/İSTANBUL	17	KOOP-İŞ Gen. Bşk. : AHMET BALAMAN İzmir Cad. Fevzi Çakmak Sok. 15/11 Telf. : 30 08 55 - 29 44 80 Yenışehir/ANKARA
04	TEKGIDA-İŞ Gen. Bşk. : ZEKİ GEDİK 4 Levent Konaklar Sok. Telf. : 164 49 96 - 97 - 98 Levent/İSTANBUL	18	TÜMTİS Gen. Bşk. : HÜSEYİN PALA Selim Paşa Sok. Tümtis Sarayı No. 62 Telf. : 526 72 32 - 33 Aksaray/İSTANBUL
05	ŞEKER-İŞ Gen. Bşk. : YAŞAR DOĞUALP Karanfil Sokak 59 Telf. : 18 42 73 - 74 - 75 Bakanlıklar/ANKARA	19	DEMİRYOL-İŞ Gen. Bşk. : MEHMET ACİDERELİ Necatibey Cad. Sezenler Sok. 5/4 Telf. : 29 56 70 - 71 Sıhhiye/ANKARA
06	TEKSİF Gn. Bşk. : SEVKET YILMAZ Ziya Gökalp Cad. Aydoğmuş Sok. No. 1 Kat: 5-6 Telf. : 31 21 70 - 71 - 72 - 73 - 74 ANKARA	20	TÜRKİYE DENİZCİLER Gen. Bşk. : EMİN KUL Rıhtım Cad. Cıracı Sok. No. 7 Telf. : 144 48 38 - 149 56 29 Tophane/İSTANBUL
07	DERİ-İŞ Gn. Bşk. : YENER KAYA Gençtürk Cad. 17/3 Birlik İşhanı Telf. : 522 19 89 - 526 28 65 Aksaray /İSTANBUL	21	HAVA-İŞ Gen. Bşk. : İBRAHİM ÖZTÜRK İncirli Cad. Volkan Apt. 66/1 Telf. : 572 25 98 - 572 35 27 Bakırköy/İSTANBUL
08	AĞAC-İŞ Gen. Bşk. : GÜRAL ERÇAKIR Necatibey Cad. No. 20 Telf. : 29 53 95 - 29 08 27 Sıhhiye/ANKARA	22	LİKAT-İŞ Gen. Bşk. : AHMET KURT Necatibey Cad. Sezenler Sok. 4/5 Telf. : 30 21 82 - 83 Sıhhiye/ANKARA
09	SELÜLOZ-İŞ Gen. Bşk. : RÜSTEM KILIC Ömer Ağa Mah. Hürriyet Cad. İşilay Apt. Kat: 1 Telf. : 11899 - 11806 - 11726 İZMİR	23	HABER-İŞ Gen. Bşk. : TURAN CAĞLAR Necatibey Cad. Sezenler Sok. 1/14 Telf. : 30 22 60 - 29 36 12 Sıhhiye/ANKARA
10	BASIN-İŞ Gen. Bşk. : ALİ EKBER GÜVENC Necatibey Cad. 20/7 Telf. : 30 29 08 Sıhhiye/ANKARA	24	SAĞLIK-İŞ Gen. Bşk. : MUSTAFA BAŞOĞLU Necatibey Cad. 23/9-10 Telf. : 30 25 41 - 42 - 44 Sıhhiye/ANKARA
11	BASİSEN Gen. Bşk. : METİN TIRYAKIOĞLU İstiklalî Cad. 311 - Mısır Han Kat: 4 Oda: 15 Telf. : 149 56 83 - 149 32 64 Galatasaray/İSTANBUL	25	TOLEYİS Gen. Bşk. : SERVET SOFUOĞLU Meşrutiyet Cad. 182/3 Telf. : 149 41 383 Şişane/İSTANBUL
11	BASS Gen. Bşk. : SERVET KAHYAOĞLU Sümer Sok. 29 Telf. : 30 13 71 - 30 20 28 Demirtape/ANKARA	26	TÜRK HARB-İŞ Gen. Bşk. : KENAN DURUKAN İnkılâp Sokak 20 Telf. : 34 20 00 Kızılay/ANKARA
12	TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ Gen. Bşk. : TAMER ERALAN Necatibey Cad. 20 Kat: 4 Telf. : 29 53 91 - 29 53 96 Sıhhiye/ANKARA	27	TGS Gen. Bşk. : OKTAY KURTBÖKE Basın Sarayı Kat: 2 Telf. : 527 85 34 Çağaloğlu/İSTANBUL
12	KRİSTAL ÇİTİSER-İŞ Gen. Bşk. : HASAN BASRI BABALI Şahip Molla Cad. 24 Telf. : 331 00 77 - 331 06 88 Paşabahçe/İSTANBUL	28	TÜRKİYE BELEDİYE-İŞ Gen. Bşk. : HÜSEYİN PALA Yeni Selim Paşa Sok. 62 Telf. : 526 72 32 - 33 Aksaray/İSTANBUL
13	TÜRK-METAL Gen. Bşk. : MUSTAFA ÖZBEK Gazi M. Kemal Bulvarı 40/1 Telf. : 29 17 53 - 54 Maltepe/ANKARA		TÜRK-SEN Gen. Bşk. : HÜSEYİN CÜRCİOĞLU 7 A Şehit Mehmet R. Hüseyin Sok. Telf. : 72 444 Lefkoşe/KIBRIS